

Hoofdstuk 10: Over mensen en dieren	2
10.1. Een band tussen mens en dier.....	2
Wat voorafging.....	2
Een schakel in onze evolutie	3
Goosy, de patrijshond.....	4
De Psyllen of slangenbezweerders	4
De macht van de koning van Lolo	5
Onbewuste krachten tonen zich als wilde dieren	5
De levenskracht van indiaan	6
10.1.1 Een stapje terug	7
Dierenzielen	7
Een wolf	7
Een arend.....	8
Een gier	8
Een slang	8
Een ezel	8
Een insect	8
Dierlijke energieën	9
Er zal voor altijd een kloof bestaan.....	10
Nebukadnessar	10
10.1.2. Een gevecht	11
Een pad bekijken tot ze sterft	11
De macht van het oog.....	12
Een magische en dierlijke krachtmeting	12
10.2. Nahualisme	13
10.2.1. Een magisch ritueel	13
Een totem	13
Nahualisme.....	13
Een ruil van eigenschappen.....	14
De bloedige inwijding	14
Een seksuele inwijding.....	15
Goèteia	15
10.2.2. Twadekili en de python	16
Een nieuwe pythonwifvrouw.....	16
De opvolgster	17
De inwijding.....	17
10.2.3. Een krachtige energie	18
De energie van dieren is sterker	18
De slang én de aarde	18
10.2.4. De python en de blinde.....	19
Een genezing	19
De reusachtige slang richtte zich op.....	19
Umkulu-Mkulu zij geloofd	20
Religie, seksualiteit en het dier	21
Een geldig stadium	21
10.2.5. De slang bij de Ngbandi	22
De slang is onze god.	22
10.2.6. De bruinvissenroeper.....	22
Een erfelijk beroep	22

De koning van het westen komt me groeten.	23
10.2.7. Repercussie of weerslag	24
De slang is mijn elangela.	24
Een weertijger	24
Een uil	25
Mijn broer, de gorilla	25
Pater Diego en de kaaiman.....	26
Hij was in een krokodil veranderd.	26
De wolf was het totemdier van de Neuren.	27
10.3. Het dier in de mens	27
10.4. Uitgetreden heksen en kumo	28
De heks Mayugl	28
Kumo kan ook mensen doden.	29
De missie beschermt de moordenaars.	29
Het binnenste van het kind	30
De geestenbezweerders of ‘angekoks’	30
Een getuigenis.	31
Ik besloot een zienster te raadplegen.	33
Dr. Jekyll and Mr. Hide.....	33
Plooien in het deken werden platgedrukt.	34
Zoals het toen was, zo zal het ook nu zijn.....	35
Heksenkinderen.....	36
Profane of sacrale methoden?	37
10.5. Nahualisme en christendom	38
Het onderscheid der geesten.....	38
Een geheime geloofsafval	38
Onderricht en offer	39
De boom is mijn vader	39
10.6. Aanvaarden, uitzuiveren, verheffen	40
Buitenbijbelse magieën lossen problemen op.	40
De archaische laag aanvaarden.	40
En wat met de missionering?	40
10.7. Over mensen en dieren: samengevat	41
Literatuurverwijzing hoofdstuk 10	43

Hoofdstuk 10: Over mensen en dieren

10.1. Een band tussen mens en dier

Wat voorafging

De werkelijkheid kent een profane en een sacrale zijde. De sacrale zijde heeft het over fijne stof. Heiligheid wordt mantisch aanvoeld, en magisch bewerkt. Ook de mens heeft een aantal fijnstoffelijke lichamen. Sommige mensen kunnen uittreden en hun bewustzijn zelfs overbrengen naar zulk een fijnstoffelijk lichaam. Religie, dynamistisch opgevat, en uiteraard ook magie, hebben het voortdurend over het aanwenden van wezens en energieën.

Alle krachten vinden hun oorsprong bij de Bijbelse God, schepper van alle leven. Dat de schepping getuigt van zulke alom aanwezige zielestof, werd benadrukt in het achtste hoofdstuk. God laat zich in het besturen van zijn schepping bijstaan door zijn hofraad.

A. Bertholet, *Die Religion des alten Testaments*¹, (De religie van het oude testament), merkt op dat de Bijbel de heidense godheden duidt als ‘engelen’ die Gods hofraad uitmaken, en die hierdoor samen met hem, of hoogmoedig, eigenzinnig en autoritair, tegen hem in, het heelal mee besturen. Doordat de goden het heelal en ons lot hierin mee bepalen, behoren zij tot “de elementen van het heelal”. Dat ze hierbij niet steeds goed van kwaad onderscheiden, hebben we bij herhaling beklemtoond. Ze zijn op een manier dubbelzinnig van aard. Dergelijke godheden beheersen ook de natuur, de planten- en dierenwereld en beïnvloeden uiteraard eveneens de mens. Planten, dieren en mensen bezitten zielestof. Plantensappen en sterker nog, het bloed van mensen of dieren zijn er de drager van. Ook seksualiteit genereert fijnstoffelijke energieën. Deze kunnen het “wilde ik” activeren en een vorm van oerchaos opnieuw actualiseren. De zo opgewekte titanische krachten zijn dan zeer sterk, maar onbetrouwbaar. Ze kennen ook een meer beheerste vorm, maar blijven in wezen dubbelhartig. Dat hebben we getracht om onder meer in het negende hoofdstuk toe te lichten.

Dit nieuwe hoofdstuk, “over mensen en dieren” zal het ‘uittreden’ (6), het ‘animisme’ (8), en “religie en seksualiteit” (9) met elkaar verenigen in een merkwaardige en magische band die tussen mens en dier kan bestaan.

Een schakel in onze evolutie

Het thema ‘dieren’ kwam al even ter sprake. Gezien vanuit onze occulte evolutie gaan de dieren ons vooraf in onze ontwikkeling. Herinneren we eraan dat onder meer de Oudgriekse filosofen Empedokles en Pythagoras en ook Boeddha beweerden zich vorige levens als dier te herinneren (5.2.2.).

Fr. Schneider/J. Rehmke, *Geschichte der Philosophie*² (Geschiedenis van de filosofie), zegt dat Plato op dat punt eveneens een aanhanger van Pythagoras was. Plato stelt dat een mens zelfs kan terugvallen naar een lagere dan menselijke bestaansvorm. Hij schrijft: “De onsterfelijke ziel, voor zover zij het ware en waardevolle wil, komt in de sfeer der gelukzaligen, voor zover zij echter niet het ware en waardevolle nastreeft, komt op grond van een minderwaardige herbelijching, terecht in een nieuw aards bestaan dat eerder dierlijk van aard is.” Verwijzen we naar het verhaal van Drukpa Kunle en de lama die als ezel herboren werd (9.3.3.).

Joan Grant, *Many Lifetimes*³, (Meer dan één leven) zegt dat het bewustzijn een minerale fase kent, vervolgens een vegetatieve, om dan via een reeks incarnaties als dier, te evolueren naar homo sapiens, naar een mens. R. Montandon, *De la bête à l'homme*⁴ (Van dier tot mens), ziet in het dier en zeker in het hoger geëvolueerde huisdier eveneens een schakel in de lange evolutie tot mens. Dit houdt volgens hem ook in dat deze laatste een bijzondere taak en verantwoordelijkheid heeft ten opzichte van dieren. Zeker in de laatste belijchamingen als huisdier is het bewustzijn zo uitgebreid geworden dat het zich losmaakt van de ‘groepsziel’ waartoe het tot dan toe behoorde, en op de drempel staat om herboren te worden als een primitief mens met een echt individueel bewustzijn. Jammer genoeg, zo vervolgt Montandon, realiseert de mens zich slechts zelden zijn opvoedende rol ten overstaan van dieren. Meer dan eens worden dieren mishandeld en uitgebuit en eindigen ze hun armzalig leven door het gemis aan goede meesters zonder ook maar de minste vooruitgang te hebben gemaakt. Montandon

besluit dat we, door onze huisdieren te waarderen, banden met hen smeden die over de dood heen blijven bestaan.

Goosy, de patrijshond

Het tijdschrift *Nostra*⁵, verhaalt van een zekere mevrouw Carmen Fallaci uit Coconut Grove, nabij Miami in de V.S. Zij had op een dag haar patrijshond Goosy naar een dierenkliniek gebracht. Goosy moest geopereerd worden omdat hij een tumor had. Hij zou er enkele dagen blijven. Toen mevrouw Fallaci die avond thuis tv keek, hoorde ze aan de achterdeur een krabbend geluid dat ze herkende als dat van haar hond die met zijn poot over de deur wreef en zo te kennen gaf dat hij naar binnen wilde. Verbaasd opende zij de deur en zag haar hond binnenstappen en naar zijn mandje gaan waar hij zich te slapen legde. Mevrouw Fallaci meende dat haar hond uit de kliniek was ontsnapt, maar toen ze naar hem ging en hem wilde strelen, zag ze tot haar grote verbazing dat haar hond ijler en ijler leek te worden, ja het was of hij doorschijnend werd, tot hij uiteindelijk helemaal in het niets oploste. Niet wetend wat te denken, belde zij de dierenarts in de kliniek en vernam dat haar hond er twee uur geleden overleden was. Blijkbaar ging het om een spookverschijning.

Volgens *Nostra* is dit geen uniek verhaal maar bestaan er verschillende getuigenissen van nadoodse verschijningen van huisdieren. *Nostra* vult aan met andere gelijkaardige getuigenissen.

Men ziet dat in huisdieren veel goeds kan zitten. Dierenliefhebbers of mensen die een huisdier hebben, kunnen dit met vele anekdotes bevestigen. Het verhaal van Goosy toont met betrekking tot de materialisatie, gelijkenissen met dat van Mevrouw Schwarz en met de liftster van Alba-la-Romaine (6.2.3.).

De Psyllen of slangenbezweerders

Dat het dier een schakel in de lange evolutie tot mens vertegenwoordigt, en wij in onze ziele diepten verwant zijn met dieren, daarvan getuigen onder meer de Psyllen. De reiziger en geschiedschrijver Herodotus (-485/-425) vernoemt dit volk al dat bekend stond als slangenbezweerders. Doorheen alle eeuwen zijn er mensen geweest die een merkwaardige autoriteit over wilde dieren konden uitoefenen.

R. Montandon, *De la bête à l'homme*⁶, (Van dier tot mens), vertelt van een Yogi, die op een totaal verlaten plek slechts een welbepaalde toon hoefde aan te heffen en er kwamen van alle kanten raven te voorschijn. Maar keren we terug naar de Psyllen. Montandon beschrijft hoe *Moussa, charmeur de serpents* (Moussa, slangenbezweerder), een Psyl, in de Egyptische stad Luxor, te werk gaat: "Daar gaat hij. Traag vooruit schrijdend, zijn stok op de schouders. Hij zingt onveranderlijk op dezelfde toonhoogte: "O gij die verborgen zijt, antwoordt op mijn stem! Word wakker, gij die slaapt, komt luister naar mijn stem! Kom uit uw holen te voorschijn en laat u zien!" Daar verandert hij plots van richting, gaat snel een twintigtal stappen vooruit, de neus in de wind, en stopt voor een opening in de grond. Met zijn stok slaat hij er rondom, rommelt erin, schuift zijn hemdsmouw omhoog, knielt en steekt de arm tot aan de schouder erin. Dan haalt hij een schitterende slang met een gele buik te voorschijn, die hij handig bij het staarteinde heeft gegrepen. Een ogenblik speelt hij ermee, terwijl zij zich krachtig om zijn arm wringt en hem tot bloedens toe bijt. Hij verroert geen vin. Zij ploft haar achterwaarts gekromde tanden, puntig als naalden en wit als ivoor, diep in zijn vlees. Hij glimlacht! Eindelijk laat hij ze los. Zij maakt zich snel uit de voeten. Wanneer zij een twintigtal meter verder is, roept hij iets waardoor ze wel verlamd lijkt. Zij voert geen enkele beweging meer uit. Hij gaat ze halen en schuift ze in zijn mand".

Montandon zegt dat Moussa dit ook doet met schorpioenen. Wat is hier, magisch gezien, aan de hand? Een fijnstoffelijke gedachtevorm van Moussa, ook een “kunstmatige elementaal” genoemd, zweeft in opdracht van zijn meester rond, op zoek naar een prooi. Deze gedachtevorm bevat eveneens ijle materie van een dierenziel, hier een slang, zodat twee wezens, de elementaal en de ziel van het dier, ineens gevat worden en psychisch en fysisch onderworpen worden aan de dierentemmer, Moussa. Dat hij dit kan, ligt aan zijn atavisme. Mantsch begaafden zeggen dat hij, reïncarnistisch gezien, ooit een slang, een cobra, een schorpioen of wat ook geweest is, voordat hij uit de dierenwereld evolueerde. Dat maakt dat hij vanuit deze verwantschap afgestemd is op die dieren. Zo kan hij ze temmen zonder gevaar voor ziel of lijf. ‘Iets’ in hem is, vanuit zijn voorgeschiedenis, verwant met de ziel van het dier. En dat legt hij ook in de gedachtevorm. Maar hoe dat praktisch gebeurt, dat houdt de volksstam sinds eeuwen geheim. Het wordt slechts overgegeven van vader op zoon en betreft wellicht een magische vorming. Net zoals ook de leerling-ngil gevormd werd door de zwarte magiër, een vorming die doordringt tot in de diepste, on- en onderbewuste en dierlijke lagen van de mens.

De macht van de koning van Lolo

J. Lantier, *La cité magique*⁷ (De magische stad), mocht ooit een ritus meemaken in een ‘klooster’ van fetisjeuses in het noorden van Dahomey (West-Afrika) even voor het jaarfeest der fetisjen in Lolo. Lantier vertelt. Een aantal ingewijde vrouwen, in het wit gekleed, gaat naar een grote vijver in een kronkel van de rivier. De dorpingen houden zich op afstand. Het dorpshoofd roept een paar onverstaanbare woorden en werpt dan een reeks nog levende kippen in de vijver. De talrijke krokodillen werpen zich op de dieren. Een ingewijde vrouw gaat vervolgens zingend de vijver in, gevolgd door de andere ingewijden. De krokodillen - “ik zag dat fantastisch wonder” zegt Lantier - maken de weg vrij. Daarop richt de inwijdster zich tot de krokodillen en in naam van de koning van Lolo gebiedt zij ze om het hele jaar door alle vrouwen van het dorp toe te laten water te putten uit de vijver. “Hier en daar openden zich de enorme muilen der krokodillen alsof zij het wilden beamen”, zo schrijft Lantier. Dan gingen alle vrouwen terug uit het water. Eens op de oever deden zij hun kleren uit en gingen opnieuw in het water baden, te midden van de krokodillen. Enkele minuten later kwamen ze weer uit de vijver. Daarop mochten de dorpsvrouwen, met de kruiken in de hand, water putten in aanwezigheid van de krokodillen. De dieren leken geheel onverschillig voor hun aanwezigheid. Tot zover dit getuigenis van Lantier. Blijkbaar hebben ook primitieven zo hun ‘mirakels’ die de axioma’s van hun religie staven.

Onbewuste krachten tonen zich als wilde dieren

Ook in voorgaande hoofdstukken hebben we het belang van dierlijke energieën met betrekking tot inwijdingen al beklemtoond. Brengen we een aantal gegevens hierover bij elkaar.

Elisabeth Haich, *Inwijding*⁸, vertelt autobiografisch van een vorig leven in het oude Egypte. Ze wijdt uit over de voorbereidingen van haar occulte inwijding en de opdrachten die ze tijdens haar uittredingen te volbrengen heeft. Hierover zegt ze: “Ook wist ik niet dat bij mijn ontdekkingsreis naar de andere wereld, het gebied van het onbewuste, die onbewuste krachten zich als wilde dieren op me zouden storten”. Blijkbaar vecht die diepe en dierlijke laag in ons voor het eigen zelfbehoud en dit des te heviger naarmate deze laag zich bedreigd voelt door een hoger type van inwijding. Het is bekend dat ook bezetenen zich heviger verzetten wanneer een exorcisme dreigt.

Dit is enigszins te vergelijken met sommige neurotici en psychotici die een psychiater

raadplegen. Ze zeggen wel dat ze genezen willen worden, doch hebben maar één vrees: dat hij gaat bloot trekken wat ze liever niet bloot getrokken zien. Dat is ook een ambivalentie of tweesnedigheid. Vandaar de titel van een boek van Freud: *Die Flucht in die Krankheit* (Vlucht in de ziekte). Zulke mensen zijn zelden te genezen, in hun onbewuste en onderbewuste diepte blijven ze liever ziek. Of, op een ander niveau van werkelijkheid gezegd, de geesten die dat gedrag veroorzaken, vechten om hun bestaan en om hun woonst: de zieke mens.

Een bijna doodervaring kan als een soort van occulte inwijding gelden (6.1.2.). Heel wat mensen getuigen nadien dat het een overheerlijke ervaring was: “Ik geloof nu niet meer zomaar in een onsterfelijke ziel en leven na de dood. Ik ben er zeker van dat ik na de dood blijf voortbestaan”. Voor anderen was het dan weer de meest afschuwelijke ervaring die ze kenden. Ze zagen heuvels vol naakte mensen, die op een soort van zombies leken. Daarop slaat ook het beeld van hun naaktheid. Ze zijn van zowat alles beroofd en bezitten nauwelijks enige levenskracht. Wie dat dus ‘ziet’, bevindt zich op dat ogenblik op een zeer lage sfeer.

Ook Dedet, auteur van *La mémoire du fleuve* (Het geheugen van de rivier), (4.3.2.) liet zich inwijden in de rituelen der Bwiti, een stam in Gabon. Ook hij ‘zag’ hierbij naakte mensen. In wezen komt een dergelijke inwijding hierop neer. Men wil eens en voorgoed de moeilijkheden van het leven grondig overwinnen. In uitgetreden toestand en op een ander niveau van werkelijkheid komen die moeilijkheden, als wilde dieren, geconcentreerd op de inwijdeling of inwijdelinge af en dreigen hem of haar te vernietigen. Het vraagt een immense zelfbeheersing, strijdvaardigheid en geduld om hierin te lukken. In die culturen is zo een inwijding bijzonder hard. Daarvan getuigde al de inwijding tot Ngil (3.3.3.). Het boek van J. Grant, *Gevleugelde farao*, verhaalt autobiografisch zo een inwijding in een vorig leven in Egypte. Grant zegt dat een zekere Hekket hierin faalde, en voor de rest van zijn leven blind en stom was. Maar dit is dan slechts de biologische weerslag van de beschadiging in zijn hogere fijnstoffelijke lichamen.

E. Haich beschrijft in haar boek *Inwijding* (4.2.1.) eveneens dat ze in een vorig leven in Egypte werd ingewijd, maar dat dit mislukte. Ze vertelt over de enorme prijs die ze voor dit falen betaalde, en de vele levens die ze nodig had om haar niveau van vroeger terug te bereiken.

De gelukte inwijding versnelt op die manier een stukje van de menselijke evolutie. Een mislukking vertraagt ze blijkbaar. Men kan het gewone leven, dat gewetensvol wordt beleefd, ook zien als een inwijding. Hierbij zijn de diverse moeilijkheden die eigen zijn aan elk leven, over een grotere periode - het hele leven - gespreid. Op die manier is het ondervinden en het verwerken van heel wat tegenslagen zeer betekenisvol. Onder meer Elisabeth-Kübler Ross, Rabindranath Tagore, K.O. Schmidt en Carlos Castaneda schreven daarover (5.1.3.).

Religie en magie zullen, om aan al die moeilijkheden het hoofd te bieden, zich beroepen op de hulp van hogere wezens. Dat is ook de reden waarom de religieuze en magisch ingestelde mens bidt. Om zich te verzekeren van de goede ethiek van zulke buitenbijbelse goden en energieën, eventueel om ze tot de orde te brengen, zal de Bijbelse mens zich bovendien beroepen op de Heilige Drie-eenheid, die de buitenbijbelse wezens tot de orde dwingt.

De levenskracht van indiaan

Herinneren we ons de levensdroom van de jonge indiaan (3.3.4.). Hij moest een beschrijving geven van zijn dromen, van wat de geesten hem hierin meedeelden, maar ook

van de dieren die hij ontmoette. Zijn droom betreft een inwijding en is daarom in die cultuurcontext zoveel meer dan ‘slechts’ een dwaze fictie. Het gaat hierbij niet zozeer om de individuele dieren die op een ander niveau van werkelijkheid aan hem verschijnen. Belangrijk is het contact dat zo gelegd wordt met de geesten en goden die deze dieren onder hun hoede hebben. En met hun energieën. Deze kunnen de stam helpen om in moeilijke tijden te overleven.

Verwijzen we naar de magiërs der Mennomonis, de indianenstam in Canada (3.3.5.). De witte magiër behandelt kwalen op grond van zijn kundigheid met betrekking tot planten (de fytotherapie). Hij beperkt er zich toe de levenskracht, “la vertu”, der kruiden aan te wenden. De zwarte magiër stelt eveneens poeders, toverdrankjes en “magische mengsels” samen. Dat doet hij echter niet alleen uit kruiden, wel uit het stoffelijk overschot van wreedaardige roofdieren. Zijn poeders bevatten op die wijze levenskrachten en geesten, die primitief, wreed en wild zijn, maar daardoor ook heel wat meer kracht bezitten. Daardoor ook vertoont de zwart-magiër veel gemakkelijker ‘roofdierlijk’ gedrag. Het soort levenskracht dat gebruikt wordt, bepaalt mee de moraal. Het aanwenden van dierlijke levenskracht leidt ook tot een dierlijke moraal, versta, de moraal van de goden die de dierenwereld beheersen. Goden voor wie het onderscheid tussen goed en kwaad nauwelijks geldt.

10.1.1 Een stapje terug

Dierenzielen

Het verhaal van Goosy, de patrijshond, kwam ons erg sympathiek over. Van heel wat individuele dieren kan echt geen kwaad worden gezegd. Het verhaal der Psyllen ligt enigszins anders. We smelten niet direct van sympathie voor slangen, cobra’s of schorpioenen, en eigenlijk deed de werkwijze van Moussa ons een beetje aan hypnose denken. Het ging ook niet direct om het individuele dier, maar om de dierenziel en de geest die dit deel van het dierenrijk beheerst. In wat volgt, zullen we niet zozeer de klemtoon leggen op het individuele dier, wel op de energieën, de krachten en wezens die het dierenrijk beheersen. Gaan we na wat hierover in de vorige hoofdstukken al werd vermeld.

Onze ziele diepten hebben hoe dan ook in zich de herinnering aan iets dierlijks, ja zelfs iets plantaardigs en iets uit de wereld van de mineralen. Servan-Schreiber zegt dat wij ertoe veroordeeld zijn te leven met binnen ons brein, het brein van de dieren die ons in de evolutie voorafgingen (4.3.2.). Maar ook de planten zijn ons in die evolutie voorafgegaan. Empedokles beweerde zich een aantal incarnaties als jongen en meisje, maar ook als plant, vogel en vis te herinneren.

Een wolf

Verwijzen we naar de wraakdemon van Fortune (7.4.1.). Deze nam de gedaante aan van een wolf. Haar doorgedreven boosheid materialiseerde zich niet tot bijvoorbeeld een schimmige hogere mens, wel tot een fijnstoffelijke lagere wolf. Iets in haar boosheid vertoont verwantschap met de eigenschappen van dat roofdier. Daarom is het ook een dierlijke vorm die tot leven komt. Zo getuigt Leadbeater in *Les aides invisibles*⁹ (De onzichtbare helpers), dat een moeder die al haar krachten mobiliseerde om haar kind, dat stervende was, bij te staan, een soort van engel in de fijne stof deed ontstaan. Men merkt het verschil. De wraakgedachte van Fortune leidt tot een wolf, de gedachte en de emotie van de moeder om haar kind te helpen, toonde zich in de fijne stof als een engel.

Letten we er op dat de chlysti’s, eens in wilde vervoering, huilen en blaffen als wilde honden (9.3.2.) en elkaar ook tot bloedens toe slaan. De mens die zich over laat aan het “wilde ik” en aan de titanische krachten die zo opgeroepen worden, lijkt wel een ontaard dier.

Een arend

Carlos Castaneda schreef een aantal boeken over zijn relatie met de indiaanse tovenaars en sjamaan Don Juan Matus, die hem in de magie introduceerde. In *The eagles gift*¹⁰, (Het geschenk van de adelaar), verhaalt Castaneda hoe hij onder de leiding van deze magiër, fijnstoffelijk uittreedt. Wat opvalt, is dat hij dit niet doet met een fijnstoffelijk lichaam in de vorm van een mens, maar dat dit lichaam de vorm heeft van een arend, en zo de andere wereld ‘invliegt’.

Een gier

De Afrikaanse schrijver Konaré Adam-Ba, *L' épopée de Segu*, (Het epos van Segu), 1987, vertelt: “Uitgerust met mijn universitaire vorming ben ik in Afrika de Griots, de afstammelingen van een groot vorst gaan opzoeken. Ik vroeg hun mijn beweringen betreffende de veroveringen van hun voorouder aan de gegevens te toetsen. Die vraag zei hen niets. Wel wisten zij te vertellen dat hun voorouder het vermogen bezat zich in een gier te veranderen om zijn onmetelijk grondgebied te bewaken. Hoe, zo vraagt K. Adam zich af, in zo'n voorwaarden, geschiedenis schrijven zo dat een groot publiek dit kan vatten? Hoe historische werken of traktaten in nationale talen vertalen, als zij, eens vertaald, het lezerspubliek niets zeggen?”

Een slang

Attilio Gatti, in zijn boek *Sangoma*¹¹, vertelt. Matumba, een Zulu, rouwde om het overlijden van Tebeeni, de jongste van zijn drie vrouwen. Een week voordien was zij bevallen van een zoon. Enkele dagen later werd Gatti's aandacht gewekt door het gegil van enkele dorpsvrouwen. Zij wezen naar de hut van Tebeeni, waar zojuist een grote gifslang was binnengeslopen. Gatti aarzelde geen ogenblik, nam zijn geweer en stelde aan Matumba voor het dier neer te schieten. Gatti verwachtte een goedkeurende bevestiging maar in plaats daarvan reageerde Matumba verontwaardigd en vroeg Gatti of die wel gek geworden was. Matumba benadrukte dat de slang bezielde werd door de geest van Tebeeni en dat zijn overleden vrouw gewoon kwam kijken of haar zoon, haar man, en iedereen die ze gekend had, het wel goed stelde. Daarom, zo vervolgde Matumba, moest de slang voorzichtig in het dorp rondgeleid worden, zodat Tebeeni zelf kon vaststellen dat alles naar wens was. Dus werd de dorpsstovenaar erbij gehaald. Deze bracht zijn magische fluit mee en begon hierop een sterk ritmische melodie te spelen. Netjes in de maat begon de slang, als gehypnotiseerd, heen en weer te wiegen terwijl de tovenaars haar traag rondleidde in het hele dorp. Zo kroop de slang rakelings langs ‘haar’ baby, langsheen ‘haar’ Matumba en langs haar vele verwanten, om vast te stellen dat alles in het dorp naar wens verliep, niettegenstaande het overlijden van Tebeeni. Eens zij hiervan overtuigd was, begeleidde de tovenaars de slang buiten de kraal, waarna ze weer in de wildernis verdween. Tot zover deze getuigenis van Gatti.

Een ezel

Verwijzen we naar het verhaal van de lama, die op aarde zijn tijd had verbeuzeld en niets had gedaan om een grotere innerlijke hoogte te bereiken. Volgens de magiër Drukpa Kunle werd hij herboren als een ezel (9.3.3.).

Een insect

We hadden het in deze steekproeven in hoofdzaak over de peilverlaging van mens tot dier. Bij de Kai gaat men nog een stapje verder: de ziel kan zich verlagen tot een insectenziel, en eventueel nog lager.

Ch. Keysser, *Aus dem Leben der Kaileute*¹² (Uit het leven van de Kai) schrijft over zijn verblijf bij de Kai. Dit zijn pygmeeachtige Melanesiërs, klein van gestalte, die leven aan de

noordoostkust van Nieuw Guinea. De ziel heeft, aldus de Kai, na de dood, behalve haar subtiliteit, een tweede kenmerk. Zij kan van gedaante veranderen. Na de dood van het biologische lichaam volgt nog een soort zieleddood. De ziel van de mens verlaagt van peil. Zij wordt een dierlijke ziel, daarna insecten-ziel en desnoods sterft zelfs dat peil. Die rang- of peilverlaging maakt dat de ziel teleurgesteld is. En ook woedend. De boosheid van een dode is bij de Kai één van de oorzaken van angst voor een overledene.

Deze bewering kan absurd lijken maar toch gaat het om een verspreid fenomeen. Dat blijkt o.m. uit Clara Gallini, *La danse de l'argia. Fête et guérison en sardaigne*¹³ (De argiadans, feest en genezing op Sardinië). Schrijfster gaat in op een oud exorcisme dat tot vorige eeuw nog bestond in Sardinië en rondom de hele Middellandse zee bekend was als 'tarantisme' of 'tarantulisme'. Aan de basis ervan ligt de beet van een spin, de 'latrodectus tredecimguttatus, die bij de mens een pijnlijke vergiftiging veroorzaakt en bovendien moeilijk of niet te genezen is. Men kan wel trachten om de beet en de daaropvolgende ontsteking medisch te behandelen, maar dat blijkt ruimschoots onvoldoende. Voor de aloude mediterrane culturen was het duidelijk dat het om een meer dan biologisch fenomeen ging, ja dat het een occulte achtergrond kende. Lichten we dit kort toe.

Voor de volksmens was de spin bewoond, ja bezeten door een 'argia' (meervoud: arge) de ziel van een mens die slecht had geleefd en daarom na het aardse leven naar de onderwereld werd verwezen. Verbitterd omwille van hun slechte levensomstandigheden gunnen zulke zielen de mensen op aarde niet het geluk dat zijzelf moeten ontberen. Dus wreken ze zich door dergelijke spinnen te bezielen en hen ertoe te bewegen de mensen te bijten. Via deze wonde eigenen ze zich dan de levenskracht toe van diegene die gebeten werd, de levenskracht die ze in hun zielige situatie anders nauwelijks vinden.

De volksmens wist het: hoe uit de greep van zulke boze wezens te geraken? Door hen gunstig te stellen, door hen energie te geven, en wel die energie die opgeroepen werd door seksualiteit. De dorpingen hielden dan carnavaleske feesten, waarbij ze heel wat sekspraat ten gehore brachten en bovendien ook nog eerder seksueel getinte en obscene taferelen vertoonden. Dat bracht de boze zielen enigszins tot bedaren en eens ze voldaan waren, losten ze gedeeltelijk en tijdelijk hun greep op de zieke, die dan schijnbaar herstelde. En dit tot de boze ziel vond dat ze weer aan een dosis extra energie toe was en de spin inspireerde om opnieuw iemand te bijten en ziek te maken. Het ondertussen zo vertrouwd "do ut des". Men herkent in dit lage peil en het wispelturige gedrag het onvoorspelbare van de entiteiten van het buitennatuurlijke niveau. De boze ziel veroorzaakt eerst de ziekte, maar eens voldaan, lost zij haar greep en is zij tegelijk het redmiddel. De schrijfster Gallini zegt zelfs: "zij is het enige redmiddel".

Door dergelijke seksuele rituelen te plegen - seksualiteit fusioneert en versterkt energetische banden - bereikt men wel een voorlopige genezing maar na een tijdje eisen de veroorzakers een gedeelte (zo niet het geheel) van de levenskracht van de bezwerenden op, om zichzelf op energetisch gebied in stand te houden. Want iedere daad - zeker van die aard - eist de noodzakelijke en voldoende levenskracht. Zo is de zieke er uiteindelijk - na zijn dood blijft hij desnoods eeuwen lang besmet door de kwaal - slechter aan toe dan in dan het begin. Zonder een beroep op hoge Trinitaire energieën is hier geen definitieve genezing mogelijk. Dat is de reden waarom het episcopaat in Sardinië zo afwijzend staat tegenover de argiabezweringen die - aldus schrijfster - tot in de jaren 1960 bleven voortduren.

Dierlijke energieën

Al deze getuigenissen wijzen erop dat er in de diepten van de mens toch wel dierlijke

energieën aan het werk kunnen zijn, en dat hij er niet steeds een voldoende greep op heeft.

Leadbeater, *Innerlijk leven*¹⁴, schrijft: “Wanneer een mens, door een bedorven begeerte, een sterke band krijgt met één of ander dier, vertoont het astrale lichaam van zo iemand die dierlijke eigenschappen”. Van dezelfde schrijver lezen we in *Het astraalgebied*¹⁵: “Iemand van wie de gedachten dierlijk, zinnelijk en hebzuchtig zijn, gaat de wereld door terwijl hij overal een verpestende dampkring met zich meevoert. Deze is bevolkt met de walgelijke wezens die hij zelf heeft geschapen. Hiermee is hij een gevaarlijke plaag voor zijn medemensen omdat hij anderen kan besmetten met die invloeden”. Het verbaast zieners niet dat zulke mensen dan uitreden op een infra-humaan peil, op een peil dat het dierlijke benadert. Zulke dierlijke vormen tonen zich ook in de aura van zo een mens. De tragedie is dat de laatste uittreding van zo iemand, de dood, ook dierlijk is. Wat inhoudt dat hij of zij, volgens het axioma dat het gelijke het gelijke zoekt, ook naar dierlijke en lage niveaus zal afdalen. Dat is dan een involutie, een teruggaande evolutie.

De Bijbel, *Daniël: 7:9/14*, zegt dat het rijk van God gelijk op een mens, zoals de rijken van deze wereld op dieren gelijken. Men zou wellicht beter zeggen ‘ondieren’, want het dier, als schepsel, is goed. De voorbeelden tonen verder aan dat in vele heidense religies de dieren en de wezens die deze dieren beheersen, centraal staan. Wat doet vermoeden dat de afstand tussen mens en dier in een aantal gevallen wel eens heel wat kleiner is dan we wel zouden wensen. Soloviev zag als doel der evolutie een vergoddelijkte mens, goddelijk in de Bijbelse betekenis. Volgens sommige zieners is de afstand tussen dier en mens kleiner dan de afstand tussen mens en godmens. Als dit inderdaad zo is, dan heeft de huidige mens nog een hele evolutie voor de boeg.

Er zal voor altijd een kloof bestaan.

Dat de religieuze evolutie bovendien niet steeds in gunstige zin verloopt, blijkt bijvoorbeeld uit volgende getuigenis. Het boek van H.G. Clouzot, *Le cheval des dieux*¹⁶ (Het paard der goden), is, in de vorm van een reisverhaal, de beschrijving van de sacrale inwijdingsriten van de Braziliaanse Candomblé, een Zuid-Amerikaanse religie. Clouzot beschrijft hoe de drie meisjes die zich voor de inwijding aandienden, in de loop der weken, iedere eerbied voor zichzelf verloren en iedere schijn van menselijk gedrag aflegden. Zij drukten zich, gaandeweg, moeilijker uit. Ja, zij zetten zich, viervoetige dieren gelijk, op handen en voeten om de voorgeschotelde gerechten op te likken. Vera, de Braziliaanse vrouw van Clouzot, schrijft dat ze voelde hoe de ‘psychologische’ afstand tussen haar en de meisjes steeds groter werd. “Ik heb de indruk,” zei ze, “dat, tussen ons (de Clouzot’s) en de meisjes, voor altijd een kloof zal bestaan. In plaats van hen vruchtengeleri van goejave (opm.: een soort fruit) te brengen, zou ik ze - net als de inwijdende neger dit doorlopend doet - moeten beledigen, ze voor ‘smerige’ negerinnen uitschelden en zeggen dat zij ‘stinken’ maar zoiets zal ik nooit aankunnen”.

Met andere woorden, deze verdierlijking is te wijten aan de demonistische methode van de Candomble (te Bahia). Goden van een laag, ja dierlijk peil, van de ‘oerchaos’, dringen in de mediums en veroorzaken zo de inwijding, hier eigenlijk een vorm van ‘verdierlijking’.

Nebukadnessar

De Bijbel, *Daniël: 4:11/34* beschrijft eveneens een vorm van verdierlijking: de waanzin van een vorst. Koning Nebukadnessar heeft een droom. Hierin ziet hij een boom die zeer snel groeit en vruchtbaar wordt, totdat een ‘wakende’ (versta: een engel die altijd waakt) roept: “Hak de boom om. Maar laat zijn wortelstronk in de aarde zitten. In boeien moet hij in het

groen van het veld verblijven. Zijn mensenhart wordt in dat van een dier veranderd. Zo zullen zeven tijden voorbijgaan”.

De profeet Daniël krijgt van de vorst de moeilijke opdracht om de droom te duiden. Daniël, geïnspireerd door God, legt uit. “De boom staat voor de vorst. De engel voorspelt dat hij in waanzin een tijd als een dier zal leven. En dit totdat de vorst inziet dat niet hij, maar de Allerhoogste God de vorstelijke macht beheerst. Herstel is mogelijk indien de vorst zijn gewetenloosheden uitboet met gewetensvolle daden en zijn misdaden met het genadig behandelen van de arme mensen in zijn rijk.”

Het jaar daarop bewondert de koning de heerlijkheid van Babylon die “dankzij zijn eigen koninklijke macht” tot stand kwam. De vorst blijft op een autonome, hoogmoedige en van God vervreemde wijze regeren, niettegenstaande hij in zijn droom hiervoor gewaarschuwd werd. Op dat ogenblik weerklinkt een stem vanuit de hemel die zegt dat het koningschap hem ontnomen wordt. Nebukadnessar vertoont van dan af een dierlijk gedrag, zelfs tot het eten van gras als een rund en op handen en voeten. Omdat hij zich nadien tot God bekeert, krijgt hij eerherstel.

Het verhaal illustreert het Bijbels moralisme als voorwaarde tot het verkrijgen van levenskracht en een gelukt leven én het Bijbels immoralisme dat uiteindelijk leidt tot een mislukken. De vorst ondergaat een vorm van Godsoordeel.

10.1.2. Een gevecht

Een pad bekijken tot ze sterft

R. Montandon, *De la bête à l'homme*¹⁷, (Van dier tot mens), beschrijft een eerder bizar experiment in Champagne, bij Etoges, in september 1817. Vatten we zijn verhaal samen.

Drie mannen, een arts van 25 jaar oud, een professor, en een derde persoon, hadden in een oud boek over necromantie (opm.: dodenoproeping) gelezen dat de magiërs een pad kunnen doden door de blik alleen. Proefondervindelijk van mentaliteit, wilden zij dit overdoen en plaatsten een pad in een geschikte glazen bokaal op tafel. De pad hield zich stil. De dokter kruiste de armen, leunde met de ellebogen op tafel en begon de pad geconcentreerd te bekijken. Hij stond op ongeveer twee voet afstand en in het bijzijn van de twee anderen, die nagingen wat er ging gebeuren. Gedurende de eerste tien minuten bemerkten de waarnemers geen verandering in het gedrag van de arts. Hij scheen enkel nieuwsgierigheid te tonen. Maar dat veranderde. Bij de tiende minuut leek zijn blik een soort mistevredenheid en spijt uit te drukken. Van de tiende tot de vijftiende minuut schoof de geneesheer geleidelijk en als het ware onwillekeurig naar de pad toe, tot ongeveer drie tot vier duim afstand, waarbij zijn inwerking op de pad scheen te verdubbelen. Op de vijftiende minuut veranderde hij de positie van zijn armen. Hij ont kruiste ze, sloot de handen en steunde er op. Zijn handen schenen zich nu samen te ballen. Zijn blik kreeg het uitzicht van woede. Van de vijftiende tot de achttiende minuut werd zijn gezicht eerst rood, daarna zeer bleek en met zweet overdekt. Op de achttiende minuut spatte de pad uiteen.

Gedurende die hele tijd hadden de twee waarnemers bij de pad geen enkele verandering gemerkt. Zij hield haar blik standvastig op de arts gevestigd. Deze vertelde dat hij eerst een algeheel onbehagen had doorstaan. Maar beetje bij beetje had het leven in hem zich opgespannen. Had het experiment nog enkele ogenblikken geduurd, dan zou hij niet geweten hebben of hij het had kunnen doorzetten. Hij kon de opwindning niet langer uithouden en voegde eraan toe dat hij zou omgevallen of onwel geworden zijn. Of dat hem nog iets ergers

zou overkomen zijn. Nadien voelde de dokter zich ernstig ongesteld. Hij schreef dit toe aan de afkeer en aan de verschillende gewaarwordingen die hij tijdens het experiment ondervond. Deze ongesteldheid had geen verdere gevolgen en was blijkbaar het resultaat van de fijnstoffelijke krachtmeting. De pad is blijkbaar een uitstekend tovergluurder of ‘fascinator’ en bezit heel wat fijnstoffelijke energie.

De macht van het oog

Montandon (o.c.) haalt Ch. Lafontaine, *L’art de magnétiser*¹⁸ (De kunst van het magnetiseren) aan. Lafontaine, als magnetiseur, werkt met zielestof. Hij wijst op het gevaar van zulke experimenten. Hij zegt dat de macht van het oog van het dier op de mens groot is, maar dat omgekeerd de macht van de mens op het dier nog groter kan zijn. Zelfs tot en met het doden van het dier. Soms echter haalt de mens niet het overwicht. Beiden beïnvloeden elkaar en ‘vechten’ op leven en dood, waarbij de sterkste het haalt. Is de blik van het kruipdier op de blik van de mens gericht, en de mens verzwakt, dan dringt het aardgebonden fluïdum van het dier overweldigend in de mens en mist deze zijn menselijk fluïdum, met als gevolg dat hij nog verder verzwakt. Dat is heel zeker het geval op dat infrahumane of ondermenselijke vlak. Dan geldt een andere soort zielestof als machtsfactor, namelijk de atavistische zielestof, zodat de zielestof van het dier, hier de pad zich van de menselijke ziele diepten meester maakt en de mens onbewust ‘pad’ wordt, maar onderworpen aan de fysische pad voor zich.

Men vergelijk dit bijvoorbeeld met de fijnstoffelijke zijde van hypnose. We verwezen er al zijdelings naar bij het boek van de Rochas, *l’extériorisation de la sensibilité* (Het veruitwendigen van de sensitiviteit), (4.2.2.). De hypnotiseur doordringt met zijn zielestof inderdaad de gehypnotiseerde, terwijl de zielestof van de gehypnotiseerde hierdoor uittreedt, om plaats te maken voor die van de hypnotiseur. Daardoor juist kan deze zijn suggestie waarmaken. Lafontaine waarschuwt: “Eenmaal heel en al in de betovering, in de ban van de pad, kan men er niet meer alleen uitgeraken”. Het dier (versta: de geest die dat deel van de werkelijkheid beheerst) kan magisch sterker uitvallen.

Een magische en dierlijke krachtmeting

J. Grant, *Ogen van Horus*¹⁹, een autobiografisch werk dat een vorig bestaan in Egypte vertelt, beschrijft een occult gevecht tussen twee magiërs. We vatten samen. “Ofschoon ik nog nooit een magische krachtmeting had meegemaakt, wist ik wel dat beide priesters hun beschikbare krachten zouden bundelen tot een gedachtevorm, die op dat niveau even sterk zou zijn als waren ze in de stoffelijke wereld gematerialiseerd. Deze gedachtevormen zouden natuurlijk onzichtbaar blijven, behalve voor diegenen die geoefend waren in het schouwen op een hoger niveau dan het driedimensionale.

Daar stonden de twee magiërs, Khepa-Ra en Hekhet tegenover elkaar. Hekhet strekte zijn rechterhand uit met de wijs- en middelvinger naar voren, de duim en de andere vingers samengevouwen in de palm van zijn hand. Ik wist dat deze methode om energie te richten vaak werd toegepast, zowel om te genezen als om te vernietigen. Khepa scheidt een personificatie van Horus in de vorm van een valk. Hekhet is inderdaad een zeer machtige magiër! Hij heeft een slang van Apep om Khepa heen geworpen. Het gedrocht zuigt levenskracht uit hem. Zijn kracht neemt met de seconde af.

Niets zichtbaars raakte de twee priesters, ze maakten geen geluid- en toch droop het zweet van een uiterste krachtinspanning van hun lichamen. Alle ogen waren op Khepa gericht die op het punt stond in elkaar te zakken. Plotseling, als in een bijna onmogelijke krachtinspanning richtte hij zich op. Hij strekte zijn handen uit en bracht deze vervolgens naar

zijn zijde, als een valk die zijn vleugels samenvouwt voordat hij zich op zijn prooi laat vallen. Hekhet gilde. Het klonk als de hoge schelle kreet van een haas die in de klauwen van een valk is terechtgekomen. Hij wreef met één hand over zijn keel terwijl hij met de andere hand zijn ogen trachtte te beschermen. Hij schreeuwde het uit: ‘Ik word blind! Ik word blind! Opnieuw hoorde ik de stem van de ziener: “De valk heeft hem bij de keel te pakken. De klauwen zijn diep in zijn vlees gedrongen. Hij zal nooit de kracht kunnen vinden om ze eruit te rukken! De valk pikt naar zijn ogen”. Van de hogepriester van Sechmet bleef niet veel meer over dan een gewone en blinde man”. Tot zover dit getuigenis.

Waar we hier de aandacht willen op vestigen: de fijnstoffelijke gedachtevormen die beide magiërs in het leven roepen zijn ook hier niet menselijk, wel dierlijk: een valk en een slang. Verwijzen we opnieuw naar Fortune’s wraakdemon, een hond, en naar *Daniël: 7:9/14*, die zegt dat de rijken van deze wereld op dieren gelijken, zoals het rijk van God op een mens gelijkt.

Ook deze twee voorbeelden wijzen op een verwantschap tussen mens en dier.

10.2. Nahualisme

Het Nahualisme bevestigt en verduidelijkt die geheimzinnige occulte band tussen mens en dier. Verduidelijken we met een aantal steekproeven.

10.2.1. Een magisch ritueel

Een totem

Heel wat jeugdbewegingen geven een totemnaam aan leden die in de groep worden opgenomen. Die naam heeft meestal iets met hun individuele karakter te maken. Zo kan de totemnaam ‘joviale bever’ er bijvoorbeeld op wijzen dat je actief en sociaal bent. Men kan het een educatief, sociaal en folkloristisch gebruik noemen. Meer is er niet aan de hand.

In de etnologie en de godsdienstwetenschap gaat het echter om iets anders. Daar is een totem een voorwerp of een dier met wie men zich op een geheimzinnige, fijnstoffelijke en magische wijze verbonden weet. De term ‘totemisme’ komt uit de Ojibwa-taal, een taal ten noorden van de Noord-Amerikaanse Grote meren, en betekent bij benadering: “Hij behoort tot mijn bloedverwantschap”. Zo voelt een Ojibwa-indiaan een sterke band met zijn totemdier. Merken we weer het bloed op, bloed als drager van levenskracht. Wat ons opnieuw tot het animisme brengt: alle werkelijkheid heeft een sacrale zijde die in verband staat met wezens en energieën.

R. Montandon, *De la bête à l’homme*²⁰ (Van dier tot mens), vermeldt eveneens deze bijzonder merkwaardige verwantschap. Hij schrijft: “Men weet dat het totemdier dat heilig is voor de leden van de clan en met ieder lid verbonden is door een soort van band, waardoor het zoiets als een ouder voor hem wordt. Ieder lid is met het dier verbonden door dezelfde verplichtingen die hij tegenover de andere clanleden heeft. Louter profaan klinkt zoiets uiteraard absurd. Sacraal wordt het echter een heel ander verhaal”. Dat mag verder nog blijken. Sacraal gezien is totemisme de opvallendste vorm van fetisjisme (7.5.): een steen, een natuurproduct, een plant, een dier een mens, dit alles kan een totem zijn.

Nahualisme

Verwant aan het totemisme is het zogenaamde ‘nahualisme’. Het doet zich zowat over de hele aardbol voor en is wijdverspreid in archaische culturen. Het betreft eveneens een geheimzinnige, magische band tussen mens en dier. Een mens, een kind, een man of vrouw ‘verbeeldt’ zich in een magische ritus één te worden met een ‘totem’, hier met een dier. Iets in de ziele diepten van het dier reageert daarop. Bij die ritus wordt een wild dier, geen tam,

magisch uit de wildernis gelokt, waarbij het zich ook toont. Dat dier heet dan de ‘nahual’ of ‘nagual’ van de ingewijde persoon. Het gebruik zelf heet ‘nahualisme’ of ‘nagualisme’. Soms noemt men de dorpsmagiër die de ritus verricht, op grond van metonymie, ook de nahual. Hij is inderdaad degene die in de clan de nahual, het dier en dus ook de geest van het dier, vertegenwoordigt.

A. Lefèvre, *La religion*²¹ (De religie), schrijft dat een roodhuid als manitoe een bizon had. De roodhuid verduidelijkte echter dat hij niet de bizon zelf aanbad, maar de manitou van alle bizons en die zich onder de aarde bevond. Wat de roodhuid zijn ‘manitou’ noemt, stemt overeen met wat we hier de ‘nahual’ heten.

Een ruil van eigenschappen

Pater Trilles, *Les Pygmées de la forêt équatoriale*²² (De Pygmeëën van het evenaarswoud), vermeldt in een voetnoot dat onder meer bij de negrito’s de hoofdgedachte van de totem is om zich tenminste een gedeelte van de eigenschappen van het dier eigen maken.

De krengvalk bijvoorbeeld was ertoe in staat te verleiden dankzij de snelheid waarmee hij zich op zijn prooi stortte en ook dankzij de uitzonderlijke scherpte van zijn blik. De uitwisseling van zielestof betekent eveneens de uitwisseling van karaktereigenschappen. De Neger die de krengvalk als totemvogel heeft, is ervan overtuigd dat als hij op jacht gaat, zijn blik dan ook de snelheid en de scherpte van de valk bezit.

Men ziet zo ook in dat dit nahualisme in heel wat culturen een noodzaak is om te overleven. Als de negrito niet lukt in zijn jacht dan lijden hij en zijn stam honger. Het is dus goed om die eigenschappen te bezitten die een jacht doen lukken, bijvoorbeeld zeer goede ogen.

Het ritueel is andermaal een vorm van een “do ut des”: ik mens, geef, bijvoorbeeld via mijn bloed, aan u, mijn nahual, een deel van mijn menselijke levenskracht, opdat gij, nahual, via uw bloed mij een deel van uw dierlijke eigenschappen bezorgt zodat ik, en met mij de hele stam, kan overleven.

Robert Ambelain, *Le vampirisme*²³ (Het vampirisme), bevestigt deze “passation d’âme”, deze zielruil. Hij zegt dat de ruil erin bestaat dat samen met de overdracht van zielestof eveneens karaktereigenschappen worden uitgewisseld.

De totemgeest of de nahual wordt in een voorwerp, bijvoorbeeld in een totempaal, in een plant of in een dier gesitueerd. Mantsch begaafden ‘zien’ of ‘voelen’ deze onzichtbare wezens doorheen het voorwerp, de plant of het dier.

De bloedige inwijding

Bij dit ritueel dat mens en dier met elkaar in magisch contact wil brengen, wordt als uiterlijk teken een snede gemaakt én in het dier én in de inwijding, zodat er een bloeduitwisseling plaatsgrijpt. Het bloed van de ene wordt zo ingeënt bij de andere. Het is een wederzijds proces. Bij de panter snijdt men bijvoorbeeld in het oor, bij de slang maakt men een insnijding een beetje onder het oor. Er heeft een uitwisseling van menselijk en dierlijk leven plaats, leven in erg occulte zin. Men zou kunnen zeggen, dat het dier hierdoor wat vermenselijkt, en de mens wat verdierlijkt. Als gevolg van deze ritus bestaat er een welbepaalde band tussen de ingewijde en het dier. Van dan af is er een merkwaardige gelijkenis in de loop van hun beider leven. Wordt de ene gewond, dan ook de andere. Sterft de ene, dan sterft de andere gelijktijdig. Men spreekt van een repercussie of weerslag. De mens krijgt via deze ritus ‘dierlijke’ eigenschappen, die hij kan gebruiken om te overleven. Om te jagen heb je de blik van een valk nodig, of de kracht en de moed van een leeuw. Om mensen te genezen heb je slangenenergie nodig.

Verwijzen we in verband met zulk een uitwisseling van levenskracht ook naar het christendom en naar de eucharistieviering. Daar luidt het: ‘Wie mijn bloed drinkt, en mijn vlees eet, bezit mijn levenskracht’. Het gaat eveneens om de fijnstoffelijke energie aanwezig in het bloed, die overgedragen wordt, nu op een onstoffelijke wijze. Illustreer we dit met de uitdrukking van de Griekse kerkvaders: “*incarnatio Dei, Hominis deificatio*”, “de menswording van God leidt tot de vergoddelijking van de mens”. Gezien de Goddelijke oorsprong, is die energie dan ook heel wat krachtiger dan die van een mens, dier of plant. We komen er later nog op terug.

Een seksuele inwijding

R. Peyrefitte, *Les conquêtes d’Alexandre*²⁴ (De veroveringen van Alexander), vermeldt dat voor de inwoners van de oud-Egyptische stad Mendes, de bok een ‘heilig’ dier was. Zij maakten het tot voorwerp van een aanbedding. Eén exemplaar ervan werd in de tempel gekweekt. Die bok gold als de zichtbare tegenwoordigheid van de godheid. Met die bok pleegden Egyptische vrouwen - doordat zij het niet met de god zelf konden doen - seksuele gemeenschap. Peyrefitte verwijst daarbij naar een tekst van Herodotus en naar een fragment van een gedicht van de Griekse lierdichter Pindaros: “Mendes, de Egyptische stad, bij de steile oevers van de zee, de laatste hoorn van de Nijl, waar de bokken, de echtgenoten van de geiten, met vrouwen gemeenschap plegen”.

Alleen al de term ‘heilig’ die aan de bok werd toegekend, doet ons aanvoelen dat het een animistisch fenomeen betreft. Een geest, een god, bezielt de bok en straalt energieën uit. Lagere, goëtische, natuurlijk. Maar de wijvrouwen die met de bok gemeenschap hadden, konden genezingen uitvoeren, bezweringen verrichten en in levensaangelegenheden raad geven. Het intieme contact met een lager dier vergemakkelijkte ook hier de afstemming op het goëtische probleem. Doordat dergelijke vrouwen een grondige vorming kregen, ook doordat zij via de bok met ‘hogere’ energierijke wezens communiceerden, vielen zij sterker uit dan het goëtische kwaad.

Het koppel “mannelijksdier/ wijvrouw” is doorheen de eeuwen een gekend gegeven in de heidense magieën. Het mannelijksdier vertegenwoordigt in zich een bevruchtungsvermogen en in sacraal verband een mannelijke godheid die erin zichtbaar tegenwoordig gesteld werd en zijn levenskracht aan die van het dier koppelde. Weerom een kwestie van dynamisme maar op het cultuurpeil der ‘heidense’ religies die in de grond geen andere levenskracht kenden dan de levenskracht der planten (haar geesten inbegrepen), der dieren en der mensen.

Al deze culturen weten dat de hele werkelijkheid doordrongen is van een fijne stof, waar kracht van uit gaat en waarmee ‘gewerkt’ wordt, en dat seksualiteit, ook met dieren, een middel kan zijn om die fijne stof te activeren. Een aantal levensproblemen wordt zo opgelost. Zoals bij herhaling benadrukt, gaat het in die culturen dan niet om porno. Wie hun vooropstellingen niet deelt, mist het wezen van deze magie en veroordeelt zichzelf tot een totaal foutieve interpretatie. Er gaapt dan ook een afgrond tussen het beleven van seks met dieren zoals wij dat in onze gedesacraliseerde porno kennen, wat voor die culturen een afschuw en een gruwel is, en de wijze waarop zij via hun nahualisme met die seksualiteit omgaan. Verdiepen we ons verder in zulke rituelen.

Goèteia

In het oude Grieks is “goèteia” de naam die aan dit soort magie wordt gegeven, waarbij ten minste één van de deelnemers lagere magische spreuken uitroept. ‘Goè’ betekent, in het Grieks, “schreeuwen”. Dit is om de reden van de roeper die de demonen uit hun huizen, uit hun grotten wil halen door zijn kreten. Allerlei onzichtbare wezens komen naar deze magische scènes en mengen hun energie - meestal de wildste - met die van de deelnemers. Toch is deze

wildheid een gecontroleerde wildheid, zoals overal in gotische orgieën. Het is een wild ritueel dat wil zorgen voor goed gedefinieerde vormen van denken en energieën.

De goëtie is een goed tegengif tegen het fysieke en morele kwaad. Het dier roept bijvoorbeeld gemakkelijk de hoofdoorzaken van een lichamelijke of geestelijke ziekte op. Het helpt degene die handelt door genezing, bezwering, of overleg - mens of godheid, of liever de beide tegelijk - om zich aan te passen aan het probleem.

Het dier, in zijn inferieure status, wordt voortdurend goëtisch afgestemd. De hoger gesitueerde mens is dat niet. Om een probleem van goëtische oorsprong te begrijpen, moet de genezer zich ervan bewust zijn en zich concentreren: het betrokken (en getraind) dier kan hierbij van grote hulp zijn. De volgende voorbeelden zullen dit punt verduidelijken. Onze excuses voor de ruwe inwijdingsrituelen die we nu presenteren.

10.2.2. Twadekili en de python

Een nieuwe pythonwifvrouw

Van der Leeuw, *De primitieve mens en de religie*²⁵, vermeldt dat een zekere P. Buléon een nachtelijke inwijding bijwoonde, waarbij een bloedverbond tussen een tovenaars en zijn nahuual werd gesloten. Het is betekenisvol dat zulk een ritueel in de duisternis van de nacht gebeurt. Volgens Buélon komt op een teken van de tovenaars het verlangde dier uit het bos en leent zich gemoedelijk tot een ritueel ter uitwisseling van enig bloed. Geven we een verslag van zulk een plechtigheid, hier en daar onderbroken voor een toelichting.

Verdiepen we ons in A. Gatti, *Mensen en dieren in Afrika*²⁶. Ofschoon Gatti ook regelmatig blijkt geeft van een nominalistische visie, is hij eerlijk in het beschrijven en het weergeven van de fenomenen. Dat toont hij ook hier, in zijn verslag over de inwijding van een nieuwe pythonwifvrouw. Op één van zijn tochten maakt hij kennis met Twadekili, een merkwaardige genezeres. Twadekili, een maagdlijke vrouw, leeft samen met haar 'partner', een reusachtige python van 6 meter. Gatti was getuige van de wijze waarop, bij de inwijding, een wilde python uit de wildernis wordt gelokt. En hoe hiermee ook een nieuwe pythonwifvrouw wordt geïnitieerd. Twadekili woont in het noordelijke gedeelte van Natal, Zuid Afrika, in de Xosabergen, in een kraal, in enkele hutten bij elkaar. De maagdelijkheid van Twadekili is een vereiste en bevordert de magische band met haar 'partner'. De gezangen die zij samen met haar slang bereikt, steunen op een vorm van seksuele magie. Dit mag ons, westerlingen, verbazen, maar ook de Joden van het oude testament, samen met al hun buurvölkeren waren met zulke praktijken vertrouwd. Het boek *Exodus, 32, 1-4* vermeldt dat de Joden een gouden stierkalf maakten en het vereerden als hun god. Vele volkeren aanbaden de heilige stier als de echtgenoot van één of andere godin. De combinatie van vrouw en mannetjesdier was typisch voor heel die voorchristelijke wereld. Begrijpelijk dat Jahweh, nadat Hij zich aan zijn volk had laten kennen, hierover vertoornd was.

Maar het christendom was, toen Kolonel Gatti de pythonwifvrouw Twadekili leerde kennen, nog niet tot in Natal doorgedrongen. Dus behielpen die culturen zich met de energieën die ze aantreffen in de planten- en dierenwereld. Dieren beschikken over een occulte energie die in vele gevallen heel wat sterker is dan de energieën van planten. En daarvan maakt onder meer Twadekili gebruik. Telkens als zij voor een moeilijk probleem staat, betreft zij de python erin. Dit samenleven behelst zoals gezegd een levensgelijkloop. Als Twadekili sterft, sterft de slang mee, en omgekeerd. Beiden worden dan begraven in het midden onder hun hut. In die hut komt dan haar opvolgster wonen. In dit geval de jonge Ramini. Ze werd al vele jaren door Twadekili opgeleid. Ramini slaapt van dan af juist boven die plek. De geest van de overledene en die van haar python blijven zo inspirerend werken in en rond de opvolgster en haar slang.

De opvolgster

Keren we even terug in de tijd. Zowat drieëntwintig jaar voordien werd in het gezin van een Xosa-Kaffer een baby geboren. Deze Xosa is zelf genezer. Plots staat Twadekili daar. Zij weet dat er een kind geboren werd. Zij blijft even in de hut van de moeder. Kort daarop komt zij buiten met de baby en reikt het meisje aan de vader. “Deze, uw dochter wordt gedoopt door Umkulu-Mkulu (opm.: het opperwezen der Xosa) met de naam Ramini. Voed ze met zorg op want zij zal een grote pythonwifvrouw worden. Wanneer het moment daar is, kom ik ze halen.”

Wanneer Ramini zo een acht tot negen jaar oud is, houdt de vader ze in de hut en voert lange gesprekken met haar. Andere genezers die op bezoek komen, moeten het meisje ‘kennis’ - oerwijsheid - bijbrengen. Op haar twaalfde komt Twadekili ze halen op bevel van de geest van de vorige pythonwifvrouw boven wiens graf zij slaapt. Dit afscheid van de ouders gaat gepaard met plechtige liturgie: Ramini wordt ‘de dochter van’ Twadekili. (opm.: de term ‘dochter’ wordt hier in magische zin verstaan; ze verwerft dezelfde occulte natuur als haar voorgangster). Jarenlang volgt dan de opleiding in de hut, samen met de slang. Ramini ‘leert’ vele lessen, met ritens, met bereiding van kruidendranken en het zingen van magische woorden. Dan nadert de dag waarop Ramini ‘rijp’ wordt als wifvrouw van Umkulu-Mkulu. Ze ontvangt dan de raadgevende slang, die meteen haar ‘wijgezel’ wordt. Eens zo ver en ingewijd, begint zij in haar eigen hut eenvoudige gevallen te behandelen. Dit tot de dag dat haar voorgangster sterft, samen met haar python, en zij, Ramini, met haar python dan, een volwaardige genezeres wordt.

De inwijding

Gatti wordt op zekere dag gewaar dat de voleinding van de inwijding van Ramini nabij is. “Wanneer de maan vol is, zien haar ogen vele dingen die in Xosaland gebeuren. Ook andere ogen kunnen dezelfde dingen zien indien zij aan iemand toebehoren die zo waakzaam, geduldig en zwijgzaam is als de maan” aldus Twadekili.

Gatti ligt ‘s nachts in de duisternis op de loer. Hij schrijft: “Mijn zakkalender gaf de tijd van de volle maan aan: 12.51u. In de zwarte duisternis achter de hut bewoog iets, een vrouw, stijf en kaarsrecht over de grond glijdend, de armen strak voor zich gestrekt. Zij sloop tussen de hutten door. Het was Ramini. Zij stapte zeer dicht naast mij voorbij. Ik zag dat haar ogen open waren, maar dat ze star voor zich heen stardden. Toen begon ik te begrijpen dat zij, al dan niet bewust, naar het slangenleger ging”. (Opm.: Het ‘slangenleger’ is een opstapeling van reusachtige granietblokken en kromgegroeide bomen die voor de mens moeilijk te doordringen zijn. Het is de plaats waar de pythons verblijven).

Ramini leek slechts een ogenblik te aarzelen toen zij de diepste schaduwen achter de opeengestapelde rotsen bereikte. Daarna bleef zij staan, onbeweeglijk, de armen nog steeds voor zich gestrekt, onder de door elkaar gegroeide takken boven haar hoofd. Dan hoorde ik een ritselend geruis, vlak voor de nog steeds roerloze Ramini. Een reusachtige python rees plots omhoog, van aangezicht tot aangezicht met het meisje. Ramini stootte een krampachtige zucht uit. De armen nog steeds uitgestrekt ging zij in de richting van de kraal terug. De python volgde haar op de hielen. Ramini verdween met de slang in de hut.

De volgende morgen was er een geweldig gedrang van mannen en vrouwen die waren toegestroomd. Twadekili danste voor haar hut een vreugdedans en juichte: “Een nieuwe pythonwifvrouw is geboren”. De hele menigte viel haar vrolijk bij en zong de lof van het

opperwezen: “Umkulu-Mkulu zij gedankt.” Men steekt de rechterwijsvinger naar omhoog in de richting van de hemelgod om hem te danken”.

Tot zover deze toch wel merkwaardige en unieke getuigenis van Gatti. Wijzen we nog op het volgende. Ofschoon de inwijding een krachtmeting is tussen mens en dier, tussen Ramini en de python, en de geest die de python beheerst, wordt ook Umkulu-Mkulu, het opperwezen der Xosa, bij de inwijding betrokken. Uiteindelijk is hij het die de hele inwijding leidt.

10.2.3. Een krachtige energie

De energie van dieren is sterker

Planten kunnen omwille van hun chemische samenstelling aangewend worden om ziekten te bestrijden. Dan worden ze op een fysisch of biologisch niveau gebruikt. Heel wat genezingstechnieken steunen echter op de fijnstoffelijke energieën van planten en van de wezens die er achter staan. Verwijzen we naar de droom van de Tarahumara (6.3.). Dona Modesta, de kruidenvrouw uit het Amazonegebied, vertelde ons toen over de welbepaalde droom waardoor men in contact treedt met de geesten van de planten. De echte wereld is voor haar niet deze wereld, maar de wereld waar de geest van Osha, haar ‘helper’ in de wereld van plantengeesten, verblijft. Het doet ons enigszins denken aan Plato’s ideeënleer en aan Albinos die zegt dat het de gedachten van God zijn (5.1.2.). Voor hen zijn ideeën objectieve werkelijkheden, net als de geesten dat zijn voor Dona Modesta.

Dieren hebben ook een fijnstoffelijke energie. Ze staan echter hoger op de ladder der evolutie en hebben een energie die ook vele malen krachtiger is dan die van de planten. Via één of ander bloed- of seksueel ritueel legt de magiër of magiërin dan contact met de geest achter de plant of het dier zodat de zielestof geruild kan worden (8.3.). En hiermee eveneens een aantal eigenschappen. Met die energie werkt Twadekili. Niet zozeer met de energie van het individuele dier, wel met de energie van het wezen, de godheid, die deze diersoort onder haar hoede heeft. Het dier is zo een middelaar, een tussenwezen tussen de mens en de godheid.

In magische aangelegenheden is het steeds de sterkste die wint. Bij de rituelen der santeria en der macumba waren de goden sterker dan de mediums. De mediums werden onderworpen en verloren hun eigenheid. Ja, ze werden bezeten. Bij Twadekili is dit helemaal niet zo. Zij behoudt haar rustige zelfbezit. Zij is de sterkere en blijft voortdurend de slang de baas. Haar magie is bovendien helemaal niet wild. Het is een prachtvoorbeeld van religie en seksualiteit maar op een beheerste wijze. In die zin zou haar getuigenis in het vorige hoofdstuk onder beheerste rituelen (3.3.3.) kunnen thuis horen. Omdat het hier echter seksualiteit met dieren betreft is het aangewezen om het verhaal in dit hoofdstuk, dat specifiek over nahualisme handelt, te plaatsen.

De slang én de aarde

Bleeker, *De moedergodin in de oudheid*²⁷, verbreedt de betekenis van het gegeven. Niet alleen de geest der slangen, maar ook de energie van de “goddelijke aarde” is in de feitelijke slang aan het werk. Het dier heeft inderdaad voortdurend contact met de aardbodem. Hij zegt dat de slang het dier is dat bij uitstek de goddelijke aarde vertegenwoordigt. Dat was bij alle antieke volkeren bekend, ook bij de Grieken. De slang beschikt zo over een dubbele fijnstoffelijke energie. Die van de geest der slangen, én die van de aarde. Het dier roept daarom ook met gemak de aardgebonden, goëtische oorzaken van bijvoorbeeld een lichamelijke of psychische ziekte op. De slang is in zijn lager statuut, doorlopend ‘goëtisch’ afgestemd. De hogere mens niet. Om een probleem, dat goëtisch veroorzaakt is, te vatten, moet de magiër of magiërin zich afstemmen op het dier. Eens getraind kan het dier uitstekende diensten

bewijzen. Het helpt degene die genezend, bezwerend en raadgevend optreedt - een mens of een godheid, of liever de twee samen - bij de afstemming en de oplossing van het probleem.

Wij kennen ondertussen het grote axioma: het kwaad kan enkel door een kwaad dat sterker uitvalt en het zwakkere opslorpt, weggewerkt worden. Wie dus magisch die dierlijke energie weet aan te wenden, is tot heel wat in staat. Vele steden in de Griekse oudheid kenden zo een ‘peribolos’, een door grensstenen afgesloten domein, waar ‘wijslangen’ gecultiveerd werden. Bij de Grieken waren deze dieren de materiële getuigen waarin de godheid Asklep̄ios zijn verblijf hield. Met andere woorden, voor de Grieken werd in de slang de god Asklep̄ios, zichtbaar tegenwoordig, voorgesteld.

In één van de tempels van het oude Egypte vindt de bezoeker een grote kamer vol met gemummificeerde krokodillen. Ook deze dieren konden als nahual betrokken worden bij genezingen allerhande.

10.2.4. De python en de blinde

Een genezing

Keren we terug naar genezingen op basis van het nahualisme. Als datgene wat hierboven gezegd werd over het aanwenden van krachtigere energieën juist is, dan moet dat tot vaststelbare resultaten leiden. Geven we hiervoor terug het woord aan kolonel Gatti, *Mensen en dieren in Afrika*²⁸. Hij vertelt.

Eenmaal, maar dan ook slechts eenmaal gedurende de hele tijd, die ik in de buurt van Twadekili's kraal doorbracht, werd het mij vergund toeschouwer te zijn, hoe haar python als haar actieve partner optrad. Het was bij één van haar meest opzienbarende genezingen, die, zolang men ze niet goed doordacht en beredeneerd had, wel een mirakel scheen te zijn.

Op zekere dag kwam een bejaarde inboorling naar de kraal. Hij kwam moeizaam vooruit, terwijl hij met zijn stok de grond betastte. Zijn lichaam was diep voorovergebogen. Aldus kwam de arme kerel langzaam naar de plaats toe, waar hij Twadekili met mij hoorde spreken. Ik bemerkte al dadelijk dat zijn ogen vreselijk ontstoken en gezwollen waren, zo erg zelfs, dat ze bij mij zowel walging als medelijden opwekten. Toen hij naast ons bleef staan en de pythonpriesteres nederig en eerbiedig groette, antwoordde zij hem op haar gewone manier. “De witte haan is gereed,” zei ze, “hij wachtte op uw komst.” Wat had een witte haan met de blindheid van deze man te maken? Ik vroeg mij af of ik de woorden van Twadekili verkeerd verstaan had en hoe zij van te voren over de komst van die man was ingelicht, toen haar leerlinge Ramini uit haar eigen hut naar buiten kwam. In haar handen droeg zij een witte haan. Twadekili nam hem aan, mompelde een paar toverwoorden en begon daarna zijn kop over de grond te wrijven. Zijn snavel moest daarbij ingewikkelde hiëroglyfen in het stof tekenen, totdat de vogel geheel stijf, om zo te zeggen gehypnotiseerd werd. De haan was nu zo volkomen in de macht van de pythonpriesteres, dat, toen zij hem op het hoofd van de patiënt zette, hij daar onbeweeglijk en met zijn poten zo stijf als trommelstokken bleef staan. Andere woorden volgden, die ik niet verstaan kon. Twadekili's handen maakten enkele magische strijkbewegingen. Daarna flitste een mes, en de kop van de vogel viel op de grond, terwijl een bloedstraal over het gezicht van de onbeweeglijke patiënt stroomde.

De reusachtige slang richtte zich op

In de stilte, die over de hele kraal viel, hoorde ik de zachte stappen van de terugkerende Ramini. Zij overhandigde Twadekili een houten schotel, waarop een dikke, tamelijk vaste brei lag, blijkbaar van gekookte kruiden. Zij nam er een handvol van en smeerde dit mengsel dik

uit over de met bloed besproeide ogen van de patiënt. Vervolgens leidde zij hem naar haar hut, hielp hem door de lage deur en nodigde mij met een hoofdbeweging uit, haar te volgen.

Deze uitnodiging verwonderde mij zo dat ik naar binnen ging voordat ik zelfs aan de python gedacht had. Toen ik binnengekomen was, zag ik de slang, en een paar seconden lang betreurde ik mijn haast. Maar het was te laat om mij terug te trekken. “Wees geen ezel,” zei ik bij mijzelf, toen mijn ogen zich aan de duisternis hadden aangepast en zich op de reusachtige slang hadden gevestigd, die uit haar nest kroop. “En houd je rustig!” Natuurlijk had ik al wel beter kunnen weten en hoefde ik niet bevreesd te zijn voor Twadekili’s python. Ik had veeleer moeten beseffen, dat zij niet zou toelaten dat er iets onaangenaams zou gebeuren. Bovendien bevonden zij en haar patiënt zich tussen mij en de python. Maar toch kon ik het gevoel van onbehagen dat een slang steeds in mij opwekt niet onderdrukken. Hoger en hoger richtte de reusachtige slang zich op, totdat haar kop op dezelfde hoogte was met het hoofd van de blinde man. Op dit punt hield een soort zwijgend bevel van de priesteres haar tegen. En in die toestand bleef zij, zo roerloos als een opgevuld exemplaar, op het voortdurend flitsen van haar tong na. Twadekili moest wel zeer zeker geweest zijn van haar macht over het monster, want voor de eerste maal sinds onze intrede in de hut wendde zij haar strakke blik van de slang af. Zij draaide zich om en sloot even de ogen, alsof zij door de inspanning van de ongewone concentratie die zij zich had opgelegd, uitgeput was. Daarna bukte zij zich en nam een kalebas op, die, voor zover ik zien kon, met helder water gevuld was. Met de kalebas in haar handen en zonder aan de python verder enige aandacht te schenken, wendde zij zich tot de man en begon tot hem te spreken. Eerst langzaam, daarna sneller en sneller, in steeds opwindender tonen, tot haar stem een schrille, hysterische klank bereikte, die ik bij haar nooit mogelijk had geacht. Dan zweeg zij plotseling.

Nu volgde de schrille kreet, die ik ooit gehoord heb. “De python!” krijste zij. En tezelfdertijd wierp zij de man het koude water van de kalebas vlak in het gezicht. “De python!” gilte zij opnieuw. “Daar is zij! Vóór je gezicht! Kijk haar aan! Kijk haar aan! Zij komt op jou toe!” De man hijgde. Hij schudde zijn hoofd. Vlug streek hij met zijn hand over zijn ogen en opende ze. Een kreet van diepe angst volgde en hij gleed bewusteloos op de grond neer.

Umkulu-Mkulu zij geloofd

“De pythonpriesteres zuchtte diep. Zij keek mij met een oneindig moede glimlach aan. Toen draaide zij zich naar de python toe, die zich sindsdien niet bewogen had en wier duivelse ogen (opm.: dit is de interpretatie van de schrijver, Gatti. In wezen gaat het om het aanwenden van dierlijke energieën, die hier helend aangewend worden en dus zeker niet ‘duivels’ zijn) nu weer de hare ontmoetten. De slang begon zeer langzaam achteruit te wijken, gleed bijna onmerkbaar naar beneden en trok zich terug. Ik kan niet zeggen, hoe lang het duurde. Maar ten slotte had zij zich geheel opgerold en lag zij weer in haar donker nest. Alleen haar duivelse ogen fonkelden met een boosaardige glinster. Wij gingen naar buiten. En ik moet bekennen, dat het licht en de warmte van de zon mij zelden zo weldoende hadden toegeschenen als nu. Zonder een woord te spreken gingen wij aan weerszijden van de deuropening zitten.

Onmiddellijk daarop kwam Ramini op ons toe, met een blatend wit geitje onder haar linker arm en een houten schaal in haar rechter hand. Zij ging de hut van de pythonpriesteres binnen en sloot de deur achter zich. Kort daarop hoorde ik een laatste verstikt “baa” en het onmiskenbaar geluid van slikken. (Opm.: Het geitje werd als beloning aan de slang gegeven als voedsel). Achter ons ging de deur open. De man kwam naar buiten. Alleen en kaarsrecht. Zijn ogen waren bijna normaal; zij schitterden en waren gevuld met tranen van onuitsprekelijk geluk. Ik zag dat Ramini zijn ogen had gewassen. De pythonpriesteres staarde in de verte, in

haar eigen, voor ons onzichtbare wereld. De man dankte haar niet. Hij hurkte alleen maar naast haar op de grond neer. “Umkulu-Mkulu zij geloofd”, sprak zij, nog steeds in de verte schouwend.

“Umkulu-Mkulu zij geloofd,” herhaalde hij. En zijn glanzende bruine ogen blikten op naar de blauwe hemel, die hij opnieuw ontdekt had.” Tot zover dit getuigenis van Gatti.

Het is alsof wat hij ziet en weergeeft, slechts de voorgrond is, terwijl op de achtergrond, de geest van de voorgaande genezeres met de geest van h  r slang, onder leiding van het opperwezen der slangen eigenlijk aan het werk zijn.

Terloops: Gatti, als goed etnoloog verwerpt de term ‘mirakel’. “Het lijkt erop”, zegt hij (o.c., 177) en hij beperkt zich kritisch door het een “opzienbarend gebeuren” te noemen. Dat is een nominalistische interpretatie. Maar het gaat geheel voorbij aan wat degenen die het doen, Twadekili, Ramini, de slang, en de blinde die het ondergaat, als onmiddellijk betrokkenen zelf zeggen. Tot daar het relaas van een ooggetuige-etnoloog. Nog dit: Umkulu-Mkulu is het door de Xosa vereerde opperwezen en de hemelgod, aan wie uiteindelijk de genezing wordt toegeschreven.

Religie, seksualiteit en het dier

Men ziet hier de merkwaardige band tussen religie, seksualiteit en het dier op een positieve wijze geillustreerd. Het is religie, want het betreft fijnstoffelijke energieën en de godheid die de slangen beheerst. Deze godheid wordt bovendien in een ruimer kader gesitueerd: uiteindelijk ligt het opperwezen aan de basis van de genezing. Er is ook seksualiteit mee gemoeid, want de slang is de partner van de maagdelijke Twadekili. Hoe dat moet gezien worden vinden we niet beschreven in het verhaal van Gatti. Maar dat het geen sinecure is blijkt uit de jarenlange magische opleiding van Ramini, alvorens zij haar partner opzoekt bij ‘het slangen-leger’. Men moet inderdaad de axiomatic van deze culturen delen om hen te begrijpen. Maar als Gatti’s getuigenis op waarheid berust, wat hij beweert, dan zijn er “de feiten die niet liegen”. Men kan discussiëren over interpretaties van feiten, maar niet over feiten zelf. Deze getuigenis illustreert, beter dan de verhalen van Drukpa Kunle (9.3.3.) het ethisch karakter van zulke praktijken. Men kan onmogelijk beweren dat zulke genezingen uit den boze zijn. Men kan het deze culturen onmogelijk kwalijk nemen dat zij energieën en wezens aanwenden om de kwaliteit van hun leven te verbeteren, ook al zijn deze seksueel getint, en ook al werkt men met dierlijke energieën. Omgekeerd zouden mensen als Twadekili oneindig verbaasd en diep geschokt zijn als ze zagen hoe onze cultuur in heel wat pornobladen toont tot wat sommige westerse mensen in staat zijn als het over seks met dieren gaat. De werkelijkheid heeft een profane en een sacrale zijde. Onze cultuur is, zacht gezegd, zich niet steeds bewust van dit laatste. Het lijkt wel een omgekeerde wereld, dat het juist primitieven zijn, die er ons op wijzen dat zelfs in het ‘vlees’ der seksualiteit   n in dieren, heel wat meer ‘geest’ verscholen zit dan westerlingen zelfs nog maar vermoeden.

Een geldig stadium

Een missionering die aan zo een magische en gewetensvolle praktijk niet zou aanknopen, ja er niet eens zou willen op ingaan en hier slechts demonie aan het werk ziet, begaat volgens sommigen een niet te herstellen fout. Door zulke religies wel te waarderen, komen deze gelovigen ook open voor een Bijbelse religie. Alle missiewerk dat zulke praktijken wel aanvaardt, uitzuivert en op een hoger en Trinitair peil verheft, bewijst de-facto dat de magieën van deze volkeren een geldig stadium vertegenwoordigen in hun religieuze ontwikkeling. Daarna zou een missionering er kunnen in bestaan om hen over Trinitaire energieën te spreken, en hen, sensitief als zulke mensen zijn, deze ook effectief te laten ervaren. Ook zij,

vooral zij, zouden bijvoorbeeld heel goed aangevoeld hebben dat het kled van Christus inderdaad heel wat energie bezat en ook uitstraalde, net zoals de vrouw die aan bloedvloeing leed (1.4.3.) dat ook aanvoelde. En vervolgens zouden zij in alle vrijheid kunnen kiezen welke fijnstoffelijke energie hen het meest weldadig lijkt. Dan zitten we een heel eind verwijderd van het “credo quia absurdum” (1.4.1.), het “ik geloof omdat het absurd is” van de kerkvader Tertullianus, maar wordt religie een ervaarbare werkelijkheid. Dan ook krijgt een gezonde logica de plaats die haar toekomt en wordt er vanuit te verdedigen vooropstellingen geredeneerd naar een degelijke religieuze praxis. Dan staat religie mijlen ver verwijderd van een neurose, van opium, van een emotie, van een achterhaald stadium of van welke nominalistische axiomatic ook.

Wanneer men heilige dingen heeft waargenomen, wanneer men ze heeft aanvaard en wanneer men tot geloof is gekomen, ontstaan de axioma's betreffende dit heilige, de wereld en het leven met een natuurlijke en dwingende logica en komt men tot verschillende vormen van aanbidding. Zoals we aan het begin van dit boek al zeiden (1.4.1.), worden religies dan veel minder een kwestie van “blind en soms gevaarlijk geloof”, maar veel meer een kwestie van logische ‘evidentie’.

Geven we hieronder nog enkele getuigenissen van zulk een merkwaardige band tussen dier en mens.

10.2.5. De slang bij de Ngbandi

De slang is onze god.

De missionaris Basiel Tanghe, *De slang bij de Ngbandi*²⁹, laat een zekere Gaso, een lid van de Ngbandistam en “een man als een boom” aan het woord. Deze zegt: “Uw God is in de kerk”. Hij wees hierbij naar onze kapel. Bij ons is de slang wat God bij u is. De leerlingen die godsdienstonderricht krijgen, vertellen dat bij de Ngbandi, de slang vereerd wordt, net zoals de christenen hun God vereren.

De Ngbandi, ofschoon overtuigd van het ‘boze’ in de slang, vroegen, bij het vernemen van het Bijbelverhaal, waar de slang Eva verleidt, wel tienmaal aan pater Tanghe of de slang dan zo slecht was en of de God der christenen werkelijk sterker was dan de slang. Gaso, als woordvoerder der Ngbandi maakt duidelijk waar het om gaat. Een soort van geest of god, die het rijk der slangen beheert, en zich via dit dier manifesteert, wordt vereerd en krijgt de status van een soort oppergeest. Vanuit het christendom gezien is de geest der slangen, een schepsel van het opperwezen, en bezit uiteraard een heel wat lagere levenskracht dan zijn Schepper.

10.2.6. De bruinvissenroeper.

Een erfelijk beroep

Raadplegen we Arthur Grimble, *A pattern of Islands*³⁰ (Een patroon van eilanden). De Gilbert-eilanden zijn een eilandengroep in de stille oceaan, ten N.O. van Australië, halverwege dit continent en Hawaï. Grimble verbleef er van 1912 tot 1933. Hij maakte er kennis met een vorm van nahualisme, van verwantschap tussen een magiër en de geest van de bruinvissen. Laten we hem aan het woord.

Het was er algemeen geweten dat sommige families de macht hadden om bruinvissen te roepen. De bloedverwanten van het stamhoofd Kitiona, in Kuma, waren via erfelijkheid de bruinvissenroepers van Butaritari. Zijn eerste kozijn was een meester in die kunst. Hij kon zich vrijwillig in de juiste droomtoestand (opm.: een soort van uittreding) brengen. Zijn ziel verliet in zulk een droom zijn lichaam, en zocht dan de bruinvissen op in hun verblijfplaats,

voorbij de westelijke horizon en nodigde ze uit op feest en dans in het Kuma-dorp. Indien hij de woorden tot uitnodiging op de juiste wijze uitsprak - slechts weinigen kenden hiervan het geheim - dan zouden de bruinvissen hem met vreugde naar de oppervlakte volgen. Als hij ze dan tot aan de kust had geleid, zweefde hij voorop om terug in zijn lichaam te treden en de mensen van hun komst te verwittigen. Het was zelfs eenvoudig voor iemand die wist hoe je het moest doen. Het mislukte nooit. Wanneer de dikke vriendelijke man op het strand waggelend naar me toekwam en zichzelf voorstelde als de grote bruinvisroeper, vroeg ik enigszins geïrriteerd wanneer de bruinvissen zouden komen. Hij zei dat hij eerst in een droomtoestand moest gaan maar dacht dat hij de vissen tegen drie of vier uur zou brengen. Hij vroeg nog met aandrang om ze vanaf nu "onze vrienden van het westen" te noemen. De andere naam was verboden en zou hen beletten van te komen.

De koning van het westen komt me groeten.

Wacht nu rustig af", zei hij, "Ik maak me klaar voor mijn reis", en hij verdween in zijn hut. De uren gingen voorbij en er gebeurde niets. Het werd al later dan vier uur. Mijn vertrouwen begon te minderen wanneer er plots een diep keelgeluid uit de hut van de dromer klonk. Ik sprong recht en zag hem nog slaperig en waggelend uit zijn hut komen. Dan riep hij hortend: "Teirake! Teirake!", "Sta op, zij komen! Sta op, zij komen! Onze vrienden van het westen komen. Laat ons naar het strand gaan en ze verwelkomen". Ik had juist mijn hoofd wat nat gemaakt om het te verfrissen wanneer een man naast me, me toeriep en in de verte naar de vissen wees. Wanneer de bruinvissen bij de inham aankwamen, vertraagden ze. "De koning van het westen komt me groeten" zei de bruinvisroeper terwijl hij de vissen in het water aanwees. Daar, tien yards verder verscheen de grote vorm van een bruinvis, waggelend als een glimmende schaduw in het groenachtige water. En achter hem volgde een hele school bruinvissen. Zij kwamen zo zacht aangezwommen alsof ze in trance waren. De eilandbewoners verwelkomden hun gasten met lieve woorden. De vissen kwamen nu in ondiep water terecht zodat ze op de bodem voort schuurden en zachtjes heen en weer wiegden alsof ze om hulp vroegen. Het leek wel alsof hun enige wens was om op het strand te mogen aanspoelen. Mannen, vrouwen en kinderen haalden hun guirlandes, die ze met bloemen gevlochten hadden, van hun hoofd en nek en hingen ze rond de rustige vissen. Later, wanneer door het lage tij de vissen op het droge lagen, kwamen mannen met messen om hen open te snijden.

En nog dit: "De koning van het westen komt me groeten" roept de bruinvisroeper. Hij heeft in de andere wereld contact gemaakt met de geest, de godheid van de bruinvissen. Of zeggen we met de Platonische idee 'bruinvis', waarvan kracht uitgaat en die de eilandbewoners helpt om te overleven. Hier door hen van voedsel te voorzien. Voor deze mensen gaat het dan ook om een religieuze, een krachtgeladen en 'heilige' gebeurtenis. Letten we eveneens op het ontzag, op het religieuze (1.3.), op dat wat men niet verwaarloost. Men betoont de vissen heel wat eerbied met lieve woorden, met guirlandes en bloemen. Grimble maakt er niet direct melding van, maar in dergelijke culturen is het gebruikelijk dat men zich in gebed tot de geest en de individuele dieren richt en zich verontschuldigt voor het feit dat men de dieren, hier de vissen, gaat doden, en dit als noodzaak om te overleven. De bruinvisroeper maakt zich eerst klaar "voor zijn reis" en komt nadien 'slaperig' uit zijn hut. Het ligt voor de hand dat het om een uittreding gaat waarbij de geest der bruinvissen werd gecontacteerd. De afstand tussen deze archaische mentaliteit en de Platonische ideeënleer is blijkbaar niet zo groot.

Verwijzen we naar de mythe (5.1.2.). De traditionele mens verzekerde zich van een goed resultaat voor een praktisch probleem door zich in te leven in de oorsprong van de betreffende

mythe. Zo verhaalt Eliade, *La poursuite de l'absolu*³¹ (Het nastreven van het absolute), dat een goddelijk wezen ooit een kangoeroe had geschapen. Als de Australische stammen een kangoeroe willen vangen, herhalen ze ritueel deze mythe, waardoor volgens hen, de kangoeroes in hun streek talrijker worden en ze kunnen gevangen en opgegeten worden. Wellicht verricht de bruinvissenroeper een gelijkaardige magische praktijk.

10.2.7. Repercussie of weerslag

Dezelfde titel werd al vermeld in hoofdstuk 7 (7.4.4.). Wat het fijnstoffelijke lichaam aan kwetsuren oploopt, vindt zijn weerslag of repercussie in het biologische lichaam. Dit bleek uit de proef waarbij via hypnose de gevoelens van een vrouw op een glas water werden overgebracht. Een prik met een naald in het water, werd door de persoon in hypnose als een prik in het eigen lichaam aangevoeld. (8.3.). In het verhaal van Jane Brooks (7.4.4.) doorstak men haar fijnstoffelijke, uitgetreden schim, die ook haar gedaante aannam, met een mes. Dit verwondde haar biologisch lichaam. De volgende getuigenissen verschillen hierin dat de fijnstoffelijke schim van diegene die uitgetreden is, nu niet 'schimmig' blijft, maar intreedt in, en bezit neemt van één of ander individueel dier, en wel het machtsdier, het dier dat de nahual vertegenwoordigt. Zo dit dier dan een wonde oploopt, weerspiegelt deze kwetsuur zich in het biologisch lichaam van de magiër die in dat dier is ingetreden. Enkele steekproeven.

De slang is mijn elangela.

Onze bron: H.Trilles, *Chez les Fang*³² (Bij de Fang). Wat men in Midden-Amerika 'nahual' heet, heet men 'elangela' in Gabon (centraal West-Afrika), waar pater Trilles (1892+) missionaris was. We hebben hem al ontmoet bij de inwijding van "de ngil" (3.3.3.) en in het verhaal van "een uittredend magiër (6.1.1.). Trilles vertelt.

Een bejaard stamhoofd biedt mij en mijn catechist in een grote tent een nachtverblijf aan. Plots, rond twee uur, hoor ik bij mijn bed een geritsel in droge bladeren. 'Iets' trekt aan mijn muskietennet dat mij helemaal omgeeft. En plots wordt het muisstil. Uiterst voorzichtig treed ik buiten het net, maar het was zo donker dat ik niets zag en ik een toorts aanstak. Er was een eigenaardige geur die ik niet kende. Zie: een opgerolde slang, een zwarte van bijna drie meter, van de soort waarvan de beet binnen drie minuten dodelijk is, ligt naast mijn bed, de kop al opgericht en wiegelend, de ogen fonkelend van woede, gereed om toe te slaan. Ik grijp mijn geweer en schiet, maar de toorts dooft uit en ik kan het wapen niet meer richten. "Schiet niet missionaris!" roept het stamhoofd "want door het dier te doden zoudt ge mij gedood hebben. Vrees niet: de slang is mijn elangela." Hij werpt zich op de knieën bij de slang en neemt ze in zijn armen, drukt ze tegen zich aan. Het dier gedraagt zich daarbij door en door rustig. Het wordt weggedragen en neergelegd daar waar het stamhoofd gewoonlijk slaapt, terwijl het ondertussen geliefkoosd wordt. "Het is gewoon een vergissing" zei het bejaarde stamhoofd. "De slang was gewend bij mij te slapen. Toen zij zag dat een vreemde in mijn bed lag, werd zij woedend".

Een weertijger

De verhalen van een weerwolf zijn over de hele wereld bekend. Een magiër treedt uit, neemt bezit van het dier dat zijn nahual vertegenwoordigt, en zoekt slachtoffers om zich hun vitale kracht toe te eigenen. In het volgende betreft het geen weerwolf, maar is de nahual een tijger. Dus laten we het hebben over een "weer-tijger".

K. De Jong, *De zwarte magie*³³, vertelt. Een man was uitgegaan om in het gebergte hout te halen. Daarbij overviel hem de duisternis en werd hij door twee tijgers achtervolgd. Hij klom in een boom en de tijgers konden hem niet meer bereiken. Een der beide tijgers haalde

daarop een derde te hulp, die dan ook herhaaldelijk zijn poten naar de man uitstreckte. Deze echter hakte met zijn bijl in de klauwen van de dieren en ze gingen op de vlucht. De volgende dag bleek dat een zekere Choe Toe-shi 's nachts zijn huis had verlaten en met een gewonde hand was teruggekeerd. Men maakte hieruit op dat hij een weertijger was en deelde dit aan de gouverneur van die streek mee. Deze beval zijn ondergeschikten, met de wapens in de hand, het huis van de onverlaat te omringen en in brand te steken. Choe Toe-shi echter nam de tijgergedaante aan en wist te ontsnappen.

Ook hier veronderstelt men dat een uitgetreden schim van een mens een tijger kan bezielen. Een wonde, die de magiër in de dierengestalte oploopt, heeft zijn weerslag op zijn biologisch lichaam.

Een uil

K. De Jong, o.c. 48, vertelt. In 1755 zou het volgende zijn gebeurd. Een zeker echtpaar had een zuigeling die herhaaldelijk aan krampen leed en al in zijn eerste levensjaar stierf. Gedurende die aanvallen van krampen zag men een zwarte uil rondom de lamp fladderen en hoe sneller die vloog, hoe meer het kind hijgde. Toen het kind geheel en al met ademen had opgehouden verdween het zwarte dier. Niet lang daarna kreeg een ander kind van die familie krampen. Toen bemoeide een officier van de keizerlijke garde zich er mee en trof het onheilbrengende zwarte fladderspook met een pijlschot. Een kreet van pijn werd gehoord en bloed vloede op de grond neer. De officier volgde het bloedspoor tot aan de stookplaats van het huis waarin de voorzitter van het krijgsbestuur woonde. Deze beval een onderzoek en men vond in een vertrek naast de stookplaats een heks. Ze had een pijl in het lichaam. Uit de wonde druppelde bloed. Zij werd ondervraagd en bekende dat zij enkel door het opzeggen van welbepaalde toverspreuken zich in vreemde vogels kon veranderen. In die gedaante vloog zij dan uit om de hersenen van zuigelingen te verslinden. De voorzitter liet haar levend verbranden. Van dan af kwamen er geen krampen meer voor bij zuigelingen.

Mijn broer, de gorilla

Raadplegen we Chr. Dedet, *La mémoire du fleuve*³⁴ (Het geheugen van de rivier). Michonet, een houthandelaar, komt in Zuid-Gabon, West-Afrika, in het dorp Tsinguépage, waar Moundouli dorpshoofd is. Daar leert hij de cultuur der Bavongo kennen. Vatten we samen. “Gemakkelijk is het om met al die overtuigingen te lachen zoals ik het aanvankelijk ook deed. Maar welke waanvoorstellingen komen niet in de geest op wanneer men in deze wouden vol kreten leeft en waar zich onverklaarde lichtfenomenen gedurende de warme nachten bewegen?”. Het dorpshoofd Moundouli beklagt er zich over dat zijn jongste broer “boosaardige methodes” toepast. Net als Moundouli is zijn broer occult begaafd. Wat hij het meest doet, is uittreden en in de ene of andere gorilla van de streek intreden. In die ‘gedaante’ (opm.: van de nahuatl) heeft hij het op Moundouli’s vrouwen gemunt die hij in de plantage aanvalt. Twee werden al aangevallen. Een derde, Mousounda, wordt op zekere dag aangevallen: plots kwam “de gorilla” op haar af, bewerkte haar rug, beet in haar schouder, rukte één van haar borsten half af (o.c., 193). Michonet, nochtans zelf een ‘métis’ (halfbloed), tracht dit gebeuren op louter natuurlijke wijze te ‘verklaren’: er zijn nu eenmaal gevaarlijke gorilla’s in de omgeving!

Wanneer Michonet, met Doukaga, een lid van de stam, op jacht wil gaan, reageert Moundouli: “Enkel indien een gorilla u aanvalt, dood hem. Niemand zal, in dat geval, er mij van kunnen beschuldigen dat ik “mijn broer vernietigd” heb”.

Men ziet hoever de vereenzelviging gaat: treedt zijn broer in een gorilla, dan is die gorilla “zijn broer”. Waarop Michonet met Doukaga op jacht trekt. Michonet vertelt: “Ik merk een enorme gorilla op. Van op twintig meter. Om na te denken heb ik geen tijd. Ik laad en schiet: op vier meter afstand krijgt hij de lading in volle borst. Huilend loopt hij op zijn linkerpoot weg. Tegen een boom stort hij ineen. Hij weent. Bijt de schors af” (o.c., 199). Beiden durven niet gaan zien. ‘s Avonds verneem ik van de mensen dat de gorilla dood is. Ik ga er met Moundouli over spreken”. “Ik hoop dat het niet de aap is die de ziel van mijn broer uitgekozen heeft om erin te wonen” aldus Moundouli. Nog geen uur later komt een ongeruste Doukaga: “Het is de broer van het dorps hoofd!” Hij was diezelfde morgen nog in volle gezondheid. Voor zijn hut was hij bezig met lianen te reinigen. Een kind treft hem op zijn bank neergeploft aan. Hij is buiten bewustzijn. Hij reutelt en spuwt bloed. “Ik zie de schotwonde in de borst van de gorilla”. Hij zit languit op een boomstam. Doukaga tot Dedet: “Moundouli heeft enkel gevraagd naar het uur waarop gij de gorilla geschoten hebt”. Dedet antwoordt: “Tussen tien en elf”. De broer plofte neer op hetzelfde uur.

Later zegt Moundouli: “Dat is het dan. Enerzijds hebt gij mijn broer gedood. Hij was wel degelijk “in de gorilla”. Hij is neergestort door hetzelfde gewerschot. Daaraan is geen twijfel mogelijk. Anderzijds kan ik het u niet kwalijk nemen. Door hem te doden hebt gij mij een dienst bewezen. Wat gij gedaan hebt, dat uitgerekend zou ik de ene of andere dag zelf hebben moeten doen. Wat u betreft: wees gerust! Mijn broer zelf heeft gewild wat hem overkomen is. Beeld u in: zo ver gaan dat men een blanke die mijn gast is, wil aanvallen! Beseft gij dat?”

Pater Diego en de kaaiman

I. Bertrand, *La sorcellerie*³⁵ (Hekserij), haalt een geschiedenis aan die zich in Mexico afspeelde. We vatten samen.

Pater Diego was een man van grote moed, van niets vervaard, zoals vele van de missionarissen-pioniers. Op zekere dag bestraft hij een Indiaan die een zwaar vergrijp had bedreven. Gevolg: de dader was hierover hevig ontstemd. Hij besloot op wraak. Daarom vatte hij post op de oever van de rivier. Pater Diego moest er immers doorheen waden om de biecht van een stervende af te nemen. Inderdaad de pater komt, rustig brevierend, op zijn paard voorbij. Pas in het water, voelt zijn paard zich tegengehouden. De pater kijkt naar beneden en merkt een kaaiman op, die het paard in het water tracht te trekken. Hierop geeft hij het paard de teugels en bidt zo hevig om Gods bijstand dat zijn paard de kaaimannen uit de rivier sleurt. Een reeks hoof- en stokslagen komen op de kop van het dier terecht. Het moet wel lossen en blijft duizelig achter. De priester reist door. Op zijn bestemming aangekomen, begint hij met het voorval te vertellen. Even later komt een bode hem tegemoet en deelt hem de dood van de Indiaan mee, die tevoren door de missionaris was bestraft. De ongelukkige Indiaan was gestorven, men lezen goed, onder de hoof- en stokslagen van de Pater en zijn paard! Pater Diego verifieert: de krokodil lag dood op de oever. De Indiaan vertoonde op zijn lichaam dezelfde verwondingen. Tot daar deze getuigenis.

Hij was in een krokodil veranderd.

J. Lantier, *La cité magique*³⁶, (De magische stad) verhaalt volgende gebeurtenis die we samenvatten. De gerechtelijke politie in Kinshasa beschuldigt een man ervan zich in een krokodil veranderd te hebben om zo gemakkelijker een kind te kunnen stelen. Een tiental jaren geleden had de man, die wel een vrouw had maar geen kinderen, zich tot een befaamd magiër gericht met de vraag hem een zoon te bezorgen. De magiër stemde in en gaf de man een drank om zich in een krokodil te kunnen veranderen. In die gedaante gaat de man de stroom in en volgt een bootje waarin zich een kind van zes jaar bevindt. Op een bepaald ogenblik doet de krokodil de boot hevig schommelen, waardoor het kind in het water valt. Het dier grijpt het

kind en zwemt ermee naar zijn dorp. Daar neemt de man terug zijn menselijke gedaante aan en vraagt zijn echtgenote om voortaan de moeder van dit kind te willen zijn. Jaren later komt het tot een rechtszaak. Voor de rechter bevestigen alle betrokkenen de werkelijkheid van het verhaal. Zelfs de jongen, nu zestien jaar oud, kan zich de omstandigheden van zijn ontvoering nog goed herinneren. Het gerecht van Kinshasa veroordeelt de man tot het teruggeven van de zoon aan diens echte ouders en tot het betalen van een schadevergoeding en een boete. In haar overwegingen stelt het gerecht met nadruk dat de man zich werkelijk in een krokodil veranderd had om zijn misdaad te kunnen begaan.

Tot zover Lantier. Sommige getuigenissen in zijn boek zijn van een soms schokkende rauwheid. Het blijven echter verslagen van ooggetuigen. Sommigen van hen komen uit voor hun scepticisme en hun ongeloof in wat zich voordoet, maar ze loochenen de feiten niet die zich voor hun ogen afspelen. Dit type van ooggetuigen is misschien nog het meest betrouwbaar aangezien zij tegen hun axioma's in toch de feiten weergeven zoals ze zich werkelijk tonen.

De wolf was het totemdier van de Neuren.

Het Oudgriekse woord 'Neuris' verwijst naar het land der Neuren, in het oosten van het huidige Polen. Wat de Griekse historicus Herodotus (-485/- 420) over dit volk vernam, kwam hem gewoon onvoorstelbaar voor. In zijn *Historiën*³⁷, schrijft hij: "Deze Neuren lijken mij een volk van magiërs te zijn. Want de Skuten en de Grieken die er wonen, vertellen dat iedere Neur zichzelf eens per jaar voor enkele dagen, in "een wolf" verandert, om daarna opnieuw "een mens" te worden". Herodotus, onbekend met wat die Neuren bezielt, zegt: "Mij kunnen zo'n verhalen niet overtuigen. Maar men beweert het met rotsvaste overtuiging, ja, men doet er een eed op".

D. Teuffen, *Herodot*³⁸ (Herodotus), licht toe: "Terecht doen de getuigen er de eed op, want "de wolf" was het totemdier van de Neuren. Zij waren ervan overtuigd dat zij met "de wolf" verwant waren. Zij beeldden deze verwantschap uit in hun liturgische spelen, waarbij zij wolven-maskers en wolvenpelsen droegen. Zulke gebruiken kwamen overigens regelmatig voor bij de volkeren die de wouden van het noorden bewoonden, waar de wolf talrijk voorkwam. Teuffen vermeldt in zijn boek eveneens dat in 1240 dat de voorouder van de beruchte Mongoolse heerser Dzjengis Khan (1162/1227) een grijze Wolf was, door "de hoge hemel" verwekt. Zijn vrouw was een "witte hinde", een vrouwelijk hert. Volgens de schrijver gaat het hier om de totemdieren van twee stammen.

10.3. Het dier in de mens

R. Ambelain, *Le vampirisme*³⁹, (Het vampirisme), zet uiteen wat volgt. Het fenomeen "passation d'âme", of de ruil van zielestof, is eigen aan vooral de Afrikaanse en Midden-Amerikaanse voodoo-riten. Hierbij mag men geen mensen meer slachtofferen. Bijgevolg neemt men een dier als offer. Doch, voordat men dit ritueel voltrekt, maakt men de dubbelganger van beiden los.

Dat verwijst naar de ziel in de mate dat zij de bron van individualiteit, wil en karakter is. Deze dubbelganger werd reeds eerder de kleine goede engel genoemd (4.2.2.).

Het dier dat de menselijke zielestof ontving, wordt geofferd. Doch in de axiomatic van die cultuur is het de levenskracht van de mens, meestal een kind, dat geofferd wordt. Het kind, dat nu de levenskracht van het dier bezit, laat men 'leven'. Het resultaat uit zich in een bijzonder griezelige gedragsverandering van zowel kind als dier. Ambelain zegt dat er in menig Afrikaans dorp idioten rondlopen omdat hun individuele zielestof - hun kleine engel -

hen via zwarte magie werd ontnomen. Het dier echter, zodra het de menselijke dubbelgang(st)er in zich ingewerkt krijgt, vertoont altijd een gedrag dat, op bevreedende wijze aan die van een mens doet denken.

Men ziet dat een dergelijke onmenselijke handelwijze grondig verschilt van de eerder minimale zielestofruil die bijvoorbeeld tussen Twadekili en haar Python plaats heeft. Twadekili vertoont helemaal geen dierlijk gedrag. Ze weet volledig wat ze doet en waar ze aan toe is, en is uitzonderlijk goed voorbereid door haar voorgangster, zoals zijzelf jaren investeert in de magische opleiding van Ramini, haar opvolgster.

Wanneer men anderzijds de heksenformules der middeleeuwse heksen nagaat, valt het op dat bijvoorbeeld om liefdesdrankjes te maken, zij als ‘ingrediënten’ dieren gebruiken: muizen, hagedissen, padden, adders en dergelijke meer. Het verdierlijken van het menselijke bewustzijn wordt veroorzaakt door een fluïdum van dierlijke aard te vermengen met het fluïdum van de menselijke ziel. Dat fluïdum is zo ‘levend’ dat het een onafhankelijk wezen vormt binnen de zielestructuur van de betrokkene. Dat was overigens ook al de werkwijze van de zwarte magiër (3.3.5.) die zijn toverdrankjes samenstelde uit het stoffelijk overschot van wreedaardige roofdieren. Vandaar hun primitieve maar sterke energie, vandaar het roofdierlijke gedrag bij dergelijke vormen van magie.

10.4. Uitgetreden heksen en kumo

De heks Mayugl

J. Sterley, *Kumo, Hexer und Hexen in Neu-Guinea*⁴⁰ (Kumo, tovenaars en heksen in Nieuw-Guinea), specialiseert zich in ethno-geneeskunde en onderzocht gedurende vijf jaar een gedeelte van Nieuw-Guinea op planten en vooral op de plaatselijke heksenpraktijk. De lokale bevolking spreekt van ‘kumo’. In 1971 verneemt Sterley voor het eerst iets over de “ongelooflijke vermogens” van zulke met kumo begaafde mensen. Men beweert dat ze ‘s nachts uittrede en dat zulke “vliegende heksen” als nachtelijke lichtfenomenen te herkennen zijn. Ook Michonet, die de gorilla doodschoot, sprak van onverklaarde lichtfenomenen gedurende de warme nachten (10.2.7.). Sterley stond als wetenschapper bijzonder sceptisch. Pas wanneer hij later zelf deze lichtjes met eigen ogen zag, begon hij zich met het hele fenomeen bezig te houden. Dat was in de zomer van 1980. Hij schrijft: “Ik wist niet goed wat ik moest geloven, wat ik als werkelijk moest aannemen. Ondertussen weet ik dat “onze werkelijkheid” een begrensd gebied is en dat wij geen besef hebben van wat buiten dit beperkt gebied geschiedt”. Deze uitspraak typeert het hele boek dat uit schijnbaar losse steekproeven bestaat en waarbij hij zo nauwkeurig mogelijk de gegevens beschrijft.

Op 29.11.1983 stoot Sterley bij een politiekantoor op een groep mensen in een grote kring. In het midden zat een blijkbaar gewone vrouw van ongeveer veertig jaar op een taboeret. Op tien meter van haar was een kip vastgebonden. De vrouw staarde voor zich uit. Achter haar stonden twee agenten en verscheidene aanzienlijken der Giglkanestam. Iemand zei dat Mayugl een heks is. Sterley verneemt dat zij gehuwd was met Ginbogl, maar dat die een week geleden gestorven was. De inlanders zeggen dat zij hem met kumo getroffen en gedood heeft. Een andere heks heeft het uitgebracht. En Mayugl heeft het toegegeven. Daarop heeft men Mayugl naar de clan van haar vader teruggestuurd.

De kip zat met ingetrokken hals op de grond. Na enkele minuten begon zij te sidderen. Zij trachtte zich op te richten en met de vleugels te slaan. Dan tuimelde zij en viel neer. Eén der agenten raapte ze op en zei: “De kip is dood”. Daarop sneed iemand de kip open. De mensen verdrongen zich om te kijken maar vermeden te dicht bij de vrouw te komen. “Zij

heeft de ingewanden van de kip in stukken gesneden” zei de man die de kip had opengesneden. Daarop ondervraagt een agent de vrouw. “Zij zegt dat zij drie keren ‘geschoten’ heeft”. “Dat klopt”, bevestigt de man, “want de lever (opm.: die het binnenste van de kip vertegenwoordigt) vertoont drie scheuren”. “Dat volstaat” zei een andere agent, “werp de kip maar weg.”

Kumo kan ook mensen doden.

Dat heksen over “het kwade oog” beschikken, en dat zij levende wezens door “hun blik” kunnen doden, zo zegt Sterley, blijkt uit verslagen van de politie. Wat de inlanders wilden, was een geval van kumo-doding publiek maken. Zij wilden aantonen dat deze methode hun leven in gevaar kan brengen. Want, zoals zulke heksen kippen, honden en varkens doden, zo kunnen zij ook mensen doden. Voor de Simbu bezitten sommige mensen “van nature” kumo. Kumo-mensen stralen onheil uit. Hun “occult statuut” is zo dat ze de levenskracht van de medemensen stelen. Vaak lijken kinderen die kumo-begaafd zijn de verderfelijke van hun kumo-praxis niet eens te beseffen

Sterley (o.c., 141) definieert kumo als het indringen van een schadelijke levenskracht. De Simbu weten dat zij uit een zwijn de lever kunnen halen wanneer zij het geslacht hebben. Van de heksen echter wordt gezegd dat zij de lever uit hun slachtoffers halen zonder de huid te beschadigen. ‘Kumo’ betekent voor hen “het uitvreten der levenskracht, het eigenlijke binnenste” (o.c., 142). Dit houdt in dat kumo een fluïdieke (ijl- of fijnstoffelijke) activiteit is die erin gelukt, na het fluïdieke of zielelichaam te hebben weggehaald, het nadien opnieuw materialiseert en tot grofstoffelijke werkelijkheid maakt. Er is dematerialisering en hermaterialisering. Wie mantisch begaafd is, ‘ziet’ die fijnstoffelijke indringer. Deze heeft niet de gedaante van een mens, wel van één of ander dier.

Wat in Nieuw Guinea ‘kumo’ heet, noemt men in Afrika onder meer ‘Evoe’ of ‘Likundu’ (3.8.2.). De praktijken komen blijkbaar zowat overal ter wereld voor, enkel “het etiket”, de naam verschilt.

De missie beschermt de moordenaars.

Sterley zegt dat de katholieke missionarissen en de lutheraanse zendelingen in het Simbudal kwamen en er de getuigen werden van de ‘heksenvervolgingen’. Hij heeft het specifiek over die mensen die door middel van een magisch vermogen, dat men er ‘kumo’ heet, een medemens kunnen doden.

Na een soms langdurig onderzoek dat uitgevoerd werd door zien(st)ers, door getuigen en door de gemeenschap kon men nagaan of iemand al of niet kumo had. In sommige gevallen bekenden de mensen dit uit zichzelf. Wanneer dan vast kwam te staan dat zij op deze manier een medemens gedood hadden, werden zijzelf gedood. Sterley klaagt er over dat de missie dan trachtte om deze ‘slachtoffers’ “in hun nood bij te staan”. Dit volgens het christelijke gebod der naastenliefde. Voor de missie zijn zulke kumo-lieden onschuldig. De missie hecht geen geloof aan dergelijke magische praktijken. Missionarissen en zendelingen gaan gewoon niet in op wat die mensen zelf zeggen. Maar zo heeft men ook geen echt contact met hen, en dus zijn voor de missie zulke heksen en heksers onschuldig. “Voor de missionarissen kan kumo geen werk van de duivel zijn doordat de duivel als de tegenstander in hun ogen werkelijk bestaat, terwijl kumo niet kan bestaan, en mensen die hiervoor veroordeeld worden, onschuldig zijn” (o.c., 295).

Sterley komt echter tot heel andere inzichten: “Geleidelijk zag ik in dat de missie niet weet wat hier, in het Simbudal, echt gebeurt. Ik veranderde dan ook mijn houding. Ik zag in dat “de christelijke naastenliefde” - door een soort omslag in het tegendeel, - met haar “goede

wil” mensen die moorden plegen, in bescherming neemt en slachtoffers weigert te helpen” (o.c., 289). Volgens Sterley ontbreekt het de missie aan multicultureel besef, zo typisch voor de nominalistische mentaliteit. De mensen van de missie zijn voor het probleem blind, maar beseffen niet eens dat ze blind zijn. Hun axiomatic laat hen niet toe hun houding in vraag te stellen en te luisteren naar wat de Simbu zelf zeggen.

Beide verschillende houdingen ten opzichte van kumo, die van Sterley, en die van de missie, tonen andermaal het belang van de juiste vooropstellingen aan. In het ene geval beschermt men de slachtoffers en straft men de schuldigen. In het andere geval doet men net het omgekeerde: men beschermt de schuldige en ontzegt het slachtoffer alle hulp.

Het binnenste van het kind

Sterley haalt Bronislav Malinowski, *Argonauts of the Western Pacific*⁴¹ (Argonauten van de westelijke Stille Oceaan), aan. Wij zijn op het Trobriand-eiland Boyowa. Een vrouw vertelt hoe haar kind door een heks van haar binnenste beroofd werd. Toen zij een klein meisje was, kwam een vrouw, Sewawela op zekere dag bij haar ouders om hun een mat te verkopen. De ouders kochten de mat niet en boden haar maar weinig eten aan. Wat bij Sewawela teleurstelling en wrok uitlokte. Als heks was zij gewend met eerbied behandeld te worden. De volgende nacht zien de ouders een grote lichtkever rond het kind cirkelen. Waarna de kever rond de ouders cirkelde en het huis binnenvloog. De kever was het uitgetreden kumodier van Sewawela. De ouders zagen dat zoiets niet normaal was. Het meisje werd onmiddellijk daarop ziek. De morgen daarop was het kind “zo goed als dood”. Enkel het hart sloeg nog. Men zette al de dodenklacht in. Maar de grootvader haastte zich naar de heks Bomrimwari. Deze nam kruiden en wreef er zich het hele lijf mee in. Daarop nam zij de gedaante van een ‘mulukwasi’, een vliegende heks, aan om, in die gedaante, het binnenste van het kind op te zoeken. Zij zocht het en trof het aan in Sewawela’s hut. Het lag op een plank waarop de grote lemen schotels stonden waarin taro, een aronskelkachtige knolplant, bereid was. Daar lag het binnenste. Sewawela had het daar gelegd en was met haar man de tuin ingegaan met de bedoeling het te eten nadat zij teruggekeerd was. Zodra Bomrimwari het binnenste gevonden had, voerde zij er op staande voet magische bezweringen op uit. Daarop begaf zij zich naar het huis van de vader, oefende verdere magie uit en deed het binnenste in het lichaam van het kind terugkeren. Toen genas het kind.

De geestenbezweerders of ‘angekoks’

Nansen F., *Onder de Eskimo’s*⁴², zegt dat de sjamanen bij de Inuit beweerden dat zij met geesten konden spreken. Zij reisden hiervoor naar de onderwereld en de ‘hemel’ om buitennatuurlijke wezens te bezweren en openbaringen - apocalyptiek - van hen te ontvangen. Bij de voorbereiding van zulke reizen maakt de angekok zoveel lawaai dat zijn huis ervan beeft. Nansen schrijft: “Hij verandert hierbij zijn stem, brult en schreeuwt, steunt, klaagt, trommelt, kermt, laat een doordringend hels gelach horen en haalt alle mogelijke kunsten uit. Hierdoor laat hij geloven, dat hij door verschillende geesten, die hij moet bezweren, wordt bezocht en dat zij het zijn, die zo een lawaai maken.” Men herkent in dit brullen en schreeuwen het wilde gedrag, het oproepen van de ‘oerchaos’, zoals ook de chlysti’s dit deden (9.3.2.).

De Inuit gelooft dat de angekok met behulp van zijn geesten zieken kan genezen. Ook kan hij van een slechte jager een goede jager maken. De angekoks konden veel goed doen, maar ook kwaad, als zij van anderen de ziel roofden en die opaten, of als zij een geest uitzonden om vijanden bang te maken. In dat opzicht is hun geloof in het kwade analoog aan dat van de bevolking van Nieuw-Guinea zoals Sterley het leerde kennen.

Ook bij de Inuit werden heksen algemeen gehaat. Men houdt ze voor de oorzaak van alle kwaad, en vooral van ziekte en dood. Werd een oude vrouw er van verdacht een heks, een 'Ilisitsok' te zijn, dan werd zij zonder genade doodgeslagen. Zo bevreesd was men voor het occulte kwaad dat deze konden veroorzaken.

Bijna iedereen draagt amuletten om zich te beschermen tegen allerlei onheilen. Men kan ze vergelijken met de fetisjen zoals Julia Pancrazi ze beschreef (7.5.1.).

Heeft een man bijvoorbeeld een bepaalde vogel of vis als amulet, dan kan hij door dit dier aan te roepen zich in een vogel of vis veranderen. Nansen vermeldt het niet, maar het betreft dan wellicht de schim, in uitgetreden toestand, die de gedaante van een dier aanneemt.

Als onvruchtbare vrouwen de kans zagen om schoenen van een Europese moeder aan te doen, dan aarzelden ze niet. Ze geloofden hiermee in de vruchtbaarheid van die moeder te delen en vlug zwanger te worden. Nominalistisch gezien lijkt het een volslagen bijgeloof. Toch is hun redenering geheel analoog aan die van de vrouw die aan bloedvloeiing leed en geloofde dat zij zou genezen bij het aanraken van het kleed van Jezus (*Lucas 8:43*). Zijn kleed deelt in Zijn levenskracht. Wie het aanraakt deelt in die kracht. Zo delen de schoenen van een moeder in haar vruchtbaarheid. En wie ze draagt deelt daar ook in.

Als iemand zwakke longen heeft, geeft men hem als amulet een doekje dat in het bloed van een zeehond is gedrenkt. Zeehonden kunnen lang onder water blijven en hebben dus sterke longen. Wie wat van zijn bloed heeft, bezit via de levenskracht in het bloed, iets van de eigenschappen van de zeehond, dus ook sterkere longen. Het is dezelfde overdracht van kracht die zo een grote rol speelt. Ook nemen zij als amulet stukken van kleren of voorwerpen van hun voorouders. Zij geloven dat die geesten hen beschermen. Men ziet de gelijkenissen van de religie der Inuit met die van de bewoners van Nieuw-Guinea, ofschoon beide plaatsen meer dan dertienduizend kilometer van elkaar verwijderd zijn.

Een getuigenis.

Fortune schreef al over het afschuwelijke van een occulte aanval (7.3.1.) en het verregaande onbegrip dat men bijna steeds ontmoet wanneer men zulk een ervaring tracht ter sprake te brengen. Geven we hieronder een anonieme getuigenis.

Ik werk als verpleegster in een gerenommeerd hospitaal in een drukke stad en heb een moeilijke tijd achter de rug. Mijn directrice verweet mij dat ik geen energie en enthousiasme aan de dag legde voor mijn werk. Ik liep er inderdaad al enige maanden bijzonder vermoeid en futloos bij, nam nauwelijks nog enig initiatief en telde zowat de uren tot ik weer naar huis kon om te rusten. De directrice meende dat mijn hele probleem te herleiden was tot een vorm van negatief denken en dat mijn 'vermoeidheid' zeker niet in mijn lichaam zat, maar ergens "tussen mijn oren". Kortom, dat ik mezelf dat allemaal wijs maakte, maar dat er helemaal geen objectieve grond voor was. Zij stelde zichzelf als voorbeeld en zei dat zij blaakte van energie, juist omdat zij van haar werk hield en zo graag met de mensen contacten legde. Zij besloot enigszins verwijtend: "Het is de vreugde van het mogen werken voor onze patiënten die je de energie geeft om voort te doen".

Ik voelde me bij deze uitspraak bijzonder onbehaaglijk. "Er is iets dat niet klopt", zo meende ik. Ik dacht er dagen lang over na. Kan vreugde dan echt zoveel energie geven? Vreugde kan maken dat je graag je werk doet. Maar kan vreugde er bijvoorbeeld voor zorgen dat je minder slaap nodig hebt dan normaal? Maakt vreugde je fit? Of moet je ook dan nog

steeds je rust respecteren? Die directrice blaakte inderdaad steeds van energie. Ik niet. En het leek inderdaad of ze niet zonder haar werk en de contacten met haar patiënten kon.

Dat was echter niet alles, ik hield het op haar bureel nauwelijks uit. Meestal bleef ik in de deuropening staan. Het leek wel of het hele bureel in een diepe, beklemmende duisternis baadde. Ik voelde intuïtief dat niet alleen zichzelf, maar, omwille van de samenhang, ook haar bureel bijzonder slecht uitstraalde, en als ik verplicht werd tot een vergadering of een bespreking met haar - iets wat regelmatig gebeurde - dan kon ik er zeker van zijn dat ik binnen enkele uren hoge koorts kreeg, soms tot 39,5°, waar ik dan dagen moest van bekomen.

Maar ik had nog een probleem waar ik nog met niemand had over gepraat: ik sliep zeer slecht. Uren lag ik in bed, doodop, maar durfde nauwelijks in te slapen. Als ik dan toch de ogen sloot en geleidelijk mijn aandacht voelde verflauwen, verschenen net voor mij, zomaar, uit het niets, twee groene fluorescerende ogen. Schrok ik dan wakker, dan waren ze weer verdwenen. Sliep ik opnieuw in, dan zag ik weer dat ze in kracht groeiden en me boosaardig begluurden. Maar ik kon niet voortdurend wakker blijven. Viel ik toch in een iets diepere slaap, dan had ik de indruk dat een grote massa op mijn lichaam drukte en me het ademen belette. Dan schoot ik angstig weer klaarwakker. Om wat later van grote vermoeidheid terug in te dommelen. Maar kijk, nog enigszins tussen slapen en waken 'zag' ik op een keer datgene wat op mij woog. Een levensgrote fijnstoffelijke krokodil begon zich boven op mijn lichaam te materialiseren. Het was zowat de akeligste ervaring van mijn hele leven. Ik schoot wakker, klaarwakker. In doodsangst. Dit was geen droom. Dit was echt. Ik wist me geen raad en begon aan een "onze Vader". Dommelde ik later toch terug in dan verscheen het dier weer. En dat bleef zich herhalen. Tot de ochtend. Maar eens het daglicht er was, kon ik slapen zonder geplaagd te worden. Niet zo praktisch als je overdag moet gaan werken. Ik informeerde me. Ik vernam dat mensen fijnstoffelijk kunnen uittreden, zelfs in diergedaante. Maar dan, zo dacht ik, komt het misschien van een mens, van iemand die 's nachts slaapt en dan uittreedt. Zou ik dan overdag ongestoord kunnen slapen?

Ik voelde intuïtief dat ik hiermee best niet naar een dokter ging. Of ik kon het ongewone verzwijgen en zeggen dat ik gewoon slecht sliep. Misschien kreeg ik dan wel een slaapmiddel. Maar wat als ik dan tijdens mijn slaap –b.v. uitgetreden in mijn fijnstoffelijk lichaam - terug in mijn biologisch lichaam wil vluchten en dan niet tijdig wakker word? Krijgt dat ondiep dan zijn zin? Kan het zijn gang gaan? Zal ik dan stikken onder zijn gewicht? Ik had zelfs de indruk dat sommige plooiën in het deken werden platgedrukt door het gewicht van het ondiep dat zich, telkens ik wilde inslapen, begon te materialiseren.

Opmerking: Kenners van dergelijke verschijnselen zeggen dat de ogen bij uitstek de plaats zijn waar fijnstoffelijke energie of 'heiligheid' in de buitenbijbelse betekenis van het woord, geconcentreerd aanwezig is. Het gevolg hiervan is dat bij een beginnende materialisering eerst de ogen zich tonen. En omgekeerd zijn bij een tanende materialisering de ogen ook nog het langst en het laatst zichtbaar. Verwijzen we hier andermaal naar S. Seligman, *Die Zauberkracht des Auges und das Berufen*⁴³ (De magische kracht van het oog en het beroepen), (2.5.), waar de energie die van de ogen kan uitgaan, ter sprake komt. Een mens kan bewust en socio-cultureel zeer goed zijn, terwijl hij, onbewust, in "hart en nieren" het "kwade oog" in zich draagt. En het jammer genoeg ook uitstraalt. Heel wat culturen weten dat de bewuste en zelfs de onbewuste boze blik van een zwart-magiër de dood kan veroorzaken van wie 'doodgekeken' wordt. Het gaat dan uiteraard niet om de blik op zich, maar om een sterke dosis dodende levenskracht die hierin wordt gelegd en op het slachtoffer wordt uitgestraald.

Ik besloot een zienster te raadplegen.

Vrienden bezorgden me het adres van een bekwame pendelaarster aan de rand van de grootstad. Alsof ik een vermoeden had, nam ik enkele groepsfoto's mee van bekenden en collega's en legde ze voor aan de pendelaarster. Nog voor ik iets over mijn akelige droom had verteld, wees zij op de foto van de collega's onmiddellijk de directrice aan. Ze pendelde over haar. De pendel slingerde snel en in grote cirkels. De pendelaarster concentreerde zich. Ik wachtte ongeduldig af. "Zij steelt jouw energie en die van alle mensen waar zij contact mee heeft" zei ze op een besliste toon. Maar iets, diep in haar, vermoedt dat jij haar ware aard hebt ontdekt, en dat 'iets' wil je daarom definitief het zwijgen opleggen. Zij doet dat daarom niet bewust, maar iets uit haar diepere ziel, maakt dat zij toch een vermoeden begint te krijgen over haar ware onderbewuste aard. Zij treedt tijdens haar slaap uit in dierengedaante en komt je dan opzoeken. Ik zie zeer duidelijk een krokodil". Ik stond aan de grond genageld. Ik barstte in snikken uit. Doodop, en toch opgelucht. Mijn verhaal steunt op werkelijkheid, daar was ik nu zeker van. Ik ben dus niet gek aan het worden. De zienster zei dat ze 'het' op zich nam. Ze ging naar een ander vertrek en liet me meer dan een uur wachten. Toen ze terug kwam, leek ze plots erg vermoeid. "Genoeg voor vandaag" besloot ze met een diepe zucht, "wacht maar af". Voor het eerst in vele weken kon ik terug rustig slapen. Zonder akelige 'dromen'.

De volgende ochtend op het werk. Algemene verbazing. Het bleek dat de directrice niet was komen opdagen. Zij had zich ziek laten melden. De pendelaarster vroeg in een kort sms-je hoe het met me was. "Alles o.k.", berichtte ik terug. Als ik haar later die week belde, zei ze dat ze drie dagen in bed had gelegen. Omwille van de weerbots.

Een week later stond de directrice er. Anders dan gewoonlijk. Ik had het haar echt niet mogen vragen, maar het glipte me spontaan uit de mond: "Het is de vreugde van het werk die je de energie geeft om terug te komen"? Zij keek me aan, gespannen, duidelijk geïrriteerd, en bleef me aankijken. Het leek wel alsof zij in haar diepste wezen op zelfonderzoek was geweest. Dan loerde zij even om zich heen. We waren alleen in de gang van het hospitaal. Zij keek me vervolgens indringend in de ogen en vroeg toen traag, afgemeten en op een fluisterende toon die ene zin, die ik van mijn hele leven niet meer zal vergeten: "Ben ik een vampire? Steel ik je energie?". Ik antwoordde onmiddellijk en als bij ingeving, dat zij zo geen dwaze vragen moest stellen, dat ik van zulke zaken helemaal niets afweet en dat ik alleen op normale vragen kan antwoorden. Ze staarde me een tijdje ongelovig aan. Schudde het hoofd en ging zonder nog een woord te zeggen naar haar bureel.

Dr. Jekyll and Mr. Hide

Toen ik later de pendelaarster uitvoerig ging bedanken om haar magische ingreep, gaf ze me enkele krachtige Trinitaire gebeden. Ze verzekerde me ook dat de directrice zich van dit alles nauwelijks bewust is. Haar nachtelijk gedrag, haar uittredingen, de metamorfose tot krokodil zijn te situeren in haar onbewuste. Zij voelt ergens wel iets aan, maar de volle werkelijkheid van wat zij in zijn diepere ziel is en doet, ontgaat haar. Het is zo een beetje als in de roman van Robert Stevenson, *The strange case of Dr. Jekyll and Mr. Hide* (De vreemde zaak van Dr. Jekyll en Mr. Hide), uit 1886. Overdag is Dr. Jekyll een gerespecteerde man, maar 's nachts kan hij zichzelf met een bepaald medicijn in een dier veranderen en doet hij wat "zijn wilde ik" hem ingeeft.

Psychologisch stelt het boek het probleem van de schizofrenie scherp, maar vanuit occult standpunt is het, in termen van Fortune, een confrontatie van de 'persoonlijkheid' die erin slaagt om stukken van de eigen en diepere 'individualiteit' te onthullen (5.2.2.). Dr. Jekyll begint zich geleidelijk zijn diepere natuur, zijn "occult statuut" te realiseren. En in zijn geval is daar niet

veel goeds in te vinden. Dr. Jekyll gaat op het einde van het boek ten onder. Het menselijke in hem verdwijnt om plaats te maken voor het dierlijke. Mr. Hide, - zijn naam is afgeleid van het Engelse werkwoord, 'to hide', 'verbergen'. De verborgen natuur in de mens behaalt de overwinning. Men kan het boek zien als een aanklacht tegen de mens omwille van zijn gebrekkige zelfkennis. Moest het boek in de tijd van de Deense filosoof S. Kierkegaard (1813/1855) zijn verschenen, dan zou hij het wellicht hebben aangegrepen als een aanwijzing dat de mens eigenlijk helemaal niet is wat hij ethisch of religieus behoort te zijn, en dat hij er met al zijn krachten moet tegen in gaan om zich te bekeren.

“In het geval van de directrice in het hospitaal”, zo besloot de pendelaarster, “ ‘iets’ in haar weet nu dat zij niet langer de sterkste is. En dus laat zij je met rust. En dat is voor jou het belangrijkste”. Want, mocht ze herbeginnen, zou ze nu wel eens de verliezer kunnen zijn.

Toen alles achter de rug was heb ik het hele verhaal aan mijn vrouw verteld. Zij weet niet goed wat hij er moet van denken, maar houdt het gelukkig tussen ons. Wel ziet zij dat ik er nu veel beter aan toe ben. En zij ook. Twee jaren zijn sindsdien voorbijgegaan. Ik heb nog steeds dezelfde directrice en beroepshalve bespreken we regelmatig de dossiers van de patiënten. Haar uitstraling komt nog steeds zwaar over, maar ik zeg vooraf mijn gebeden. En ik slaap terug goed. En tot op heden hebben er zich geen nieuwe moeilijkheden meer voorgedaan.

Tot zover deze getuigenis. Herinneren we ons de uitspraak van Hexe Petra (7.4.2.). Zij wist dat zij een heks was. Haar moeder was ook een heks, zo vertelde Petra, maar die heeft het zich nooit gerealiseerd. Zoals in het getuigenis van de directrice, dringt er vanuit die ziele-diepten, vanuit de individualiteit, soms iets door tot in het bewustzijn, tot de persoonlijkheid. Zo vroeg een dame zich ooit af of ze een heks was, “want elke keer als ik iemand verwens, gebeurt er iets ergs met die persoon”, zo zei ze.

Sensitieven en mantisch begaafden merken gemakkelijker die diepere ziel bij hun medemensen. Echte heksen zullen er ongemeen zelden voor uitkomen dat ze echt en bewust een heks zijn en dat ook willen zijn. Hetzelfde geldt voor hun mannelijke collega's, de heksers. Hun magieën werken heel wat beter als zo weinig mogelijk mensen daarvan op de hoogte zijn.

Plooiën in het deken werden platgedrukt.

In het getuigenis hierboven had de vrouw de indruk dat plooiën in haar bed werden platgedrukt omwille van de groeiende materialisatie van de krokodil. Inbeelding? Of werkelijkheid? Raoul Montandon, *De la bête à l' homme*⁴⁴ (Van dier tot mens), vertelt echter wat volgt.

Fritz, de geliefde hond van een bejaard echtpaar, werd door een auto overreden. Het viel hen zwaar want ze waren zeer gehecht aan het dier. Hij was vriendelijk, deed nooit lastig en luisterde gedwee naar de bevelen van zijn baasjes. Eén ding hebben ze hem echter moeten toegeven. Hij wilde, als zijn baasjes naar bed gingen, steeds met hen mee en legde zich dan in hun bed achteraan op het deken, tussen beide in. Aanvankelijk wilde het echtpaar hierin niet toegeven. Maar dat leverde een hele nacht gejack op. Dus haalde de hond uiteindelijk zijn slag thuis. 's Ochtends zag je dan in het deken een 'afdruk' op de plaats waar hij gelegen had. Het deken was er min of meer in een kring wat platgedrukt.

Montandon schrijft dat een week na de dood van de hond, zijn baasjes bij het slapengaan, een gelijkaardige afdruk in het deken vonden, niettegenstaande het kamermeisje het bed keurig had opgemaakt. Ofschoon verder niemand de kamer betrad, werd bij herhaling zulk

een afdruk in het deken vastgesteld.

We schreven al eerder dat sommige overleden mensen zich hun ware situatie niet realiseren en in hun fijnstoffelijk lichaam hun huis blijven bewonen zoals vroeger. Mantsch begaafden zeggen dat hetzelfde geldt voor sommige dieren. Fritz, de hond, moet zich dan ook nog op een minimale wijze gematerialiseerd hebben, zodat zijn afdruk in het deken mogelijk werd.

Zoals het toen was, zo zal het ook nu zijn.

Volgens Fortune, en volgens de hier voorgestane axiomatic, kennen mensen bedroevend weinig van hun eigen ziele diepte. Sterker nog: velen hebben er nauwelijks belangstelling voor. Sommigen vinden hierin een parallel met *Lucas 17:26* waarin verwezen wordt naar de dagen van Noë en naar de zondvloed. De Bijbeltekst zegt: “Zoals het was in de dagen van Noë, zo zal het zijn in de dagen van de Mensenzoon (Jezus): men at en dronk, men huwde en huwde uit tot op de dag dat de zondvloed kwam en allen verzwolg”. Blijkbaar legt de Bijbelse schrijver een verband tussen enerzijds een leven dat de klemtoon te exclusief legt op het ‘vlees’, zonder dit te verrijken met ‘geest’ en anderzijds en ten gevolge daarvan het zich voordoen van natuurrampen die de mens treffen.

Profaan ingestelde mensen steigeren uiteraard bij deze gedachte en bij zulk een doemdenken en beweren dat er niet de minste reden is om van een oorzakelijk verband te spreken tussen een van de Bijbelse God vervreemde wereld en natuurrampen. Voor hen getuigt het van een verre gaande levensvreemdheid en naïviteit om dit ook maar te overwegen.

Sacraal ingestelde mensen zien dit anders. We verwezen naar A. Danielou (8.1.2.), die de grondige samenhang van al wat bestaat, benadrukt. Hij schrijft dat het geheel van de werkelijkheid een grondige eenheid vormt. Hij stelt: “De minerale planten- dieren en mensenwereld en de subtiele wereld der geesten en goden bestaan, de ene door de andere, de ene voor de andere. Er is geen ware benadering van het goddelijke, geen zoeken naar het goddelijke, geen wetenschap, geen religie, geen mystiek mogelijk, die geen rekening houdt met deze grondige eenheid van het geschapene.”

Denken we onder meer aan het getuigenis van Hodson (8.1.2.) waar hij beschrijft hoe een plantenfee de energie van het water en van de zon in zich opneemt, deze transformeert en tijdens een extatische schittering vrijgeeft aan de omliggende planten. Juist daardoor kunnen deze tot groei komen. In deze visie is de fee wel een fijnstoffelijke, voor Jan modaal onzichtbare, maar toch een noodzakelijke schakel in de groei van de biologische wereld. Er is hier een eenheid tussen het geschapene, een samenhang tussen het water, de zon, de fee en de planten. Er toont zich een verband tussen de grofstoffelijke en de fijnstoffelijke wereld.

De veronderstelling dat miljoenen gedachtevormen, die tot stand komen door het denken en het voelen van zovele mensen, in de onzichtbare wereld krachten mobiliseren die hun uitwerking kennen in de materiële wereld, is voor wie met het bestaan van magie vertrouwd is, verre van vreemd. Gedachtevormen zijn krachten, en wat is magie anders dan het omvormen van energie in materie, en omgekeerd. En de belangstelling van heel wat mensen ligt, om het met Freud te zeggen, slechts in eros en thanatos. Heel wat gedachtevormen zullen dat ethische peil, of wellicht het gebrek daaraan, ook weerspiegelen en zich geleidelijk in de stoffelijke wereld ook uitwerken. Kwantitatieve vermeerderingen of verminderingen leiden tot kwalitatieve sprongen (7.2.2.). Dat is ten minste de visie van hen die geloven in een verborgen werkelijkheid waarin alles zijn redenen heeft en waarbij oorzaken en hun gevolgen

een evidentie zijn. We komen er nog op terug bij het twaalfde hoofdstuk, “over oorzaken en gevolgen”.

Heksenkinderen

Met de regelmaat van een klok verneemt men in de pers dat in de landen van Afrika ten zuiden van de evenaar mensen, zelfs kinderen, beschuldigd worden van hekserij. Ze worden uit hun familie en hun dorp verstoten. Ze krijgen te horen dat zij de oorzaak zijn van heel wat onheilen en dat ze een vloek werpen op hun omgeving. Ze worden als zondebokken voor heel wat ellende weggejaagd. “Deze kinderen zijn tovenaars en kennen geen genade. Ze nemen ‘s nachts de gedaante van één of ander dier aan”, zo zeggen de enen. “Het zijn slachtoffers van een primitief en achterlijk bijgeloof en van een religieus fanatisme”, zo stellen de anderen.

*Het magazine*⁴⁵ van 09/04/2011 op de zender Canvas toonde ons een reportage over hedendaagse heksenvervolgingen in de Centraal-Afrikaanse Republiek. Daar gelooft men dat tegenslagen allerhande niet door het toeval worden veroorzaakt, wel door hekserij. Zwarte magiërs en magiërinnen hebben het voortdurend op de levenskracht van hun medemensen gemunt. Volgens het volksgeloof kunnen de heksen en heksers zich hierbij in een dier veranderen. Zo zag een vrouw hoe haar buurvrouw zich veranderde in een zwarte kat. Een meisje zag hoe haar grootmoeder een slang werd. Een andere vrouw zag in haar visioen dat een man zich in een hond veranderde en dat hij zijn slachtoffer vervolgens doodbeet. De man gaf dit later voor de rechtbank ook toe. De rechter vroeg of hij zich voor de rechtbank ook in een hond wilde veranderen. De man antwoordde dat hij eerst zijn lichaam met het sap van bladeren moet insmeren en slechts dan die toverkracht kon laten zien.

De reporters menen dat de oorzaak van het begrip ‘hekserij’ bij het christendom moet gezocht worden en dat die praktijk verder aangevuld werd met invloeden van de plaatselijke religie. Ze besluiten “in de Centraal-Afrikaanse republiek boeten duizenden mensen voor een misdaad die niemand kan definiëren of vatten”.

De kritiek dat hierbij heel wat wantoestanden bestaan en het onrecht met een zekere willekeur zijn gang kan gaan, lijkt heel terecht. Maar de vraag waarom dit geloof zo taai is en hardnekkig stand houdt, wordt in de hele reportage nooit gesteld. De mensen ter plaatse zullen wellicht onveranderlijk antwoorden dat dergelijke zwart-magische praktijken een kern van waarheid bevatten. Letten we op de verwoording der getuigenverklaringen hierboven: men ‘zag’ en men “heeft gezien”, ja een vrouw “zag het in haar visioen”. Deze getuigen hebben het wellicht over een vorm van mantisch waarnemen, iets dat in dergelijke culturen nog sterk leeft. De man die zich in een hond veranderde, verklaarde dat hij dit slechts kon met behulp van “een blad” dat hij over zijn lijf moest smeren.

Het gaat blijkbaar over een voorbereiding tot een uittreding, waarbij plantenextracten gebruikt worden en waarbij men eventueel in de gestalte van een dier het lichaam verlaat. Alle magiërs weten dat de fijne stof vervormbaar is. Het gaat inderdaad over fijnstoffelijke processen, maar dat wordt in de hele reportage verzwegen. Zijn de reporters met het fenomeen ‘uittredingen’ niet vertrouwd? Of strookt het niet met hun rationalistische vooropstellingen? Ook de bewering dat de oorzaak van het begrip ‘hekserij’ bij het christendom moet gezocht worden wekt verbazing. Hekserij bestaat al vele millennia in zowat alle culturen.

Deze vorm van magie doet ons denken aan de werkwijze van hexe Petra (7.4.2.), aan het verhaal van pater Trilles en de uittredende magiër (6.1.1.) en aan de heks Mayugl waar Sterley over schreef (10.4). Voor hexe Petra is de kennis van plantenextracten noodzakelijk. Zij wrijft

zich met een plantaardige zalf in om met die extra energie gemakkelijker uit te treden en “naar de sabbat te vliegen”. Ook de tovenaar Ngema begint met een aantal rituele voorbereidingen vooraleer uit te treden. Zo houdt hij een vuur brandend, met hierin geurige planten en welriekend hout en wrijft hij zijn hele lichaam in met een rode vloeistof. Nadien brengt hij zich in een diepe slaap. Bij Sterley lezen we een analoog verhaal. Heksen treden uit, niet in de gedaante van een mens, wel in die van één of ander dier. Ze vreten vervolgens het fijnstoffelijke zielelichaam van hun slachtoffer uit, waarop dan de dood volgt.

Ofwel is er met dergelijke vormen van hekserij helemaal niets magisch aan de hand en gaat het inderdaad om een primitief en achterlijk bijgeloof. Dan zijn de getuigenissen van hexe Petra, Trilles, Sterley en vele anderen gewoon onwaar. Dan moeten ook al deze onschuldige slachtoffers geholpen worden.

Ofwel is er heel wat aan de hand. Maar ook dan lijkt het gewenst en aangewezen om, zo mogelijk, deze mensen te helpen.

In het eerste geval kan men zich tot profane middelen wenden, in het andere geval zouden die wel eens behoorlijk onvoldoende kunnen blijken, en dan resten slechts de sacrale en magische remedies. Maar dat is een heel ander en verre van eenvoudig verhaal. Pater Trilles wees er al op dat de leerling-ngil in zijn ziele diepten, in zijn “occult statuut”, zo versteend was dat de christelijke vorming er geen enkele vat meer op heeft (3.3.3.). De vormingsmethoden der zwart-magiër gaan volgens Trilles heel wat dieper in de menselijke, of zeggen we beter de ‘onmenselijke’ laag van zulke kinderen, dan de eerder oppervlakkige vorming die de missie hen geeft. Dit betekent dat die ‘onmenselijke laag’ op een veel hoger, op een menselijk peil moet gebracht worden. Dit houdt een occult gevecht in. Iemand die sterker is dan de zwart-magiër en de wezens die de onmenselijke laag in die heks beheersen, moet dan een gevecht aangaan en dit ook winnen. Bovendien moet de zwart-magiër zelf dit ook nog willen. Hij moet echt bereid zijn om zich te ‘bekeren’, iets wat zelden het geval is. Zulk een bekering is volgens het christendom slechts mogelijk met de machtvolle hulp van de H. Drie-eenheid. We komen daar nog op terug.

Profane of sacrale methoden?

Herinneren we eraan dat onze westerse rationalistische psychologie en psychiatrie volgens Daryush Shaygan, *Le regard mutilé, Pays traditionnels face à la modernité*⁴⁶ (De verminkte blik, traditionele landen geconfronteerd met de moderniteit), niet of nauwelijks op andere culturen kan worden toegepast (2.5.). Daar zoekt men veel gemakkelijker zijn toevlucht tot de traditionele genezers van de eigen cultuur, die met traditionele sacrale middelen, als het oproepen van geesten, en het uitvoeren van bezweringen, de patiënten trachten verder te helpen. Dikwijls beweren de patiënten hierdoor veel beter geholpen te worden dan door (sommige van) onze therapieën.

De ervaring bij ons leert verder dat er in op sacraal gebied heel wat onkunde bestaat. De magiër of magiërin die hierbij orde op zaken wil stellen moet over de nodige inzichten beschikken en mantisch voldoende klaar zien. Magisch moet hij of zij er dan zeker van zijn dat de eigen krachten sterker uitvallen dan die van het te bestrijden kwaad. Bij twijfel zal men er best niet aan beginnen. Men moet zich verder verzekeren van de hulp van hogere krachten en wezens. Men zal deze wezens in gebed moeten oproepen en voortdurend hun bijstand en inzichten vragen. Een Bijbels christendom zal hier heel zeker verwijzen naar krachtige Trinitaire gebeden, eventueel een exorcisme overwegen. Maar ook dat is een verre van eenvoudige zaak.

Men zal er zich eveneens moeten voor hoeden om de bestaande wetgevingen met betrekking tot het illegaal uitoefenen van de geneeskunde niet te overtreden. Wie hierbij niet de vereiste voorzorgen neemt, kan vrij vlug in de illegaliteit van een al te nominalistische wetgeving verzeilen. Die wetten zijn er terecht om mensen te beschermen tegen de zo talrijke misbruiken die er op dat gebied bestaan. En het blijft moeilijk om hierbij het kaf van het koren te onderscheiden. De vraag blijft of ook hier het kind weer niet met het badwater wordt weggegooid. Moest Christus ooit terugkomen, en weer blinden, lammen en melaatsen genezen, doden oproepen en de handen opleggen, dan zou hij onmiddellijk met onze bestaande wetgeving in conflict komen. Zou Hij het in onze cultuur dan wel drie jaar kunnen uithouden, zoals in Zijn land, alvorens veroordeeld te worden?

10.5. Nahualisme en christendom

Het onderscheid der geesten

Sommige steekproeven met betrekking tot het nahualisme getuigen van een hoge ethiek. Denken we bijvoorbeeld aan Bapuka en aan de genezingen en raadgevingen van Twadekili. Een aantal andere verhalen toonde echter het tegendeel. Zodat ook hier voortdurend de Bijbelse waarschuwing, onder meer in *1 Joh. 4:1* en *1 Kor. 12:10*, geldt om het onderscheid der geesten te maken. Hoe staat het met de ethiek van de geest, de nahual, de god die het specifieke dier onder zijn hoede heeft. Dat sommige geesten zich tegenover het christendom bijzonder vijandig kunnen opstellen, toont ons volgend getuigenis.

Een geheime geloofsafval

I. Bertrand, *La sorcellerie*⁴⁷, (Hekserij) haalt een geschiedenis aan die hij ontleent aan M. Gougenot -des-Mousseaux, *Les hauts phénomènes de la magie*, (Hoge fenomenen van magie), en die zich in Mexico afspeelde. De nahual beheerst volgens de inwijdelingen ter plaatse ook de geboorte van een kind. Wie er dezelfde nahual heeft, behoort tot hetzelfde geheime genootschap.

Bij het doopsel dat hen werd opgedrongen door het Spaanse bewind, lieten de leden zich pro forma dopen, maar lieten hun nahualisme niet. Integendeel, de magiërs van de stam zetten de gedoopten tot geheime geloofsafval aan. Degenen die zich lieten overhalen, werden ertoe verplicht Jezus, Maria, en de heiligen te vervloeken.

Een echt gemeente en met kracht uitgesproken vloek mobiliseert levenskracht en richt deze naar het bedoelde slachtoffer in de hoop diens levenskracht te vernietigen. Een vervloeking gericht tot Jezus, Maria en de heiligen zal zo een gedachtevorm, die geladen is met de afkeer voor de Bijbel en het christendom, naar Jezus, Maria, en de heiligen doorsturen. Gezien in magische aangelegenheden de sterkste wint, ligt het voor de hand dat de vervloeker in dit geval een weerbots, een terugslag mag verwachten.

Vervolgens waste de magiër bij diegenen die al gedoopt waren, het hoofd en die lichaamsdelen die de heilige doopseloliën hadden aangeraakt. Dat ter vernietiging van de zielestof die bij het doopsel werd ontvangen. Voor de kinderen speelde men zagezegd zeker. Vooraleer het toch niet te ontwijken doopsel zou plaats hebben, trok de magiër bloed uit de tong of het oor van het kind en offerde dit aan de geest onder wiens nahualisme het kind kwam.

De bedoeling is duidelijk. Het bloed is bij uitstek drager van zielestof en met het beetje bloed werd het hele zielelichaam van het kind dat ging gedoopt worden, in de ban van de geest

geplaatst. Doch, zoals het bij het “do ut des” in heidense religies meestal het geval is, nam de geest het overgrote deel van de zielestof van het kind voor zichzelf. In de pubertijd moest het kind dit ritueel bewust overdoen en meteen versterken.

Onderricht en offer

De magiër vertelde dan aan de inwijdeling dat deze laatste zijn leven had gekregen van zijn nahual. Die nahual zou hem in zijn verdere leven als een soort van engelbewaarder, maar in een fijnstoffelijke diergestalte, begeleiden. Mantsch begaafden beweren dan in de aura van zo iemand inderdaad het dier op te merken. Ook toont deze nahual zich in de fysische wereld regelmatig, maar dan ingetreden in het dier dat aan hem verwant is. De magiër-inwijder leidde de inwijdeling vervolgens naar een eenzame plaats. Daar werd het bloedritueel overgedaan. De nahual toonde zich dan als fysisch dier; als leeuw, tijger, krokodil, slang of welk dier dan ook. De magiër kwetste vervolgens de eigen genitaliën en die van de inwijdeling tot bloedens toe, waarna hun beider bloed met elkaar werd vermengd. Eventueel werd het dier eveneens lichtjes gekwetst en werd ook zijn bloed bij het ritueel betrokken. De magiër, die al lang geleden werd ingewijd, geeft zo de inwijding door aan de inwijdeling. Hun beider zielelichamen werden hierdoor vermengd. De inwijder is als het ware de geest, de nahual, zichtbaar op aarde: zijn bloed is dat van de geest en omgekeerd. De banden die zo ontstonden waren zeer intens. Dat bleek overduidelijk uit de verhalen over de repercussie (10.2.7.).

De boom is mijn vader

Lezen we de profeet *Jeremias 2, 26*: Als het huis van Israël tot de boom zegt: “mijn vader zijt gij”, of tot de steen: “gij hebt ons gebaard”, dan vereert Israël niet de God van de Bijbel, maar één of andere natuurgeest aanwezig in de boom of de steen.

We zouden nu, geheel in de lijn van dit hoofdstuk, het terrein waarop de woorden van Jeremias van toepassing zijn, kunnen uitbreiden en zeggen: “Als het huis van Israël tot de slang zegt: “mijn vader zijt gij”, of tot de krokodil: “gij hebt ons gebaard”, dan vereert Israël niet de God van de Bijbel, maar één of andere natuurgeest. Deze bevindt zich met zijn ethiek en energetisch peil op een veel lager niveau en is, zoals vele buitenbijbelse wezens, zelden betrouwbaar. Dan aanbidt het volk van Israël niet zijn Schepper, de Bijbelse God, maar zoals *1 Rom 25* zegt, een schepsel van een lagere orde. Jahweh wordt dan helemaal niet erkend. Men aanbidt een geest die zich eventueel zelfs tegen de Bijbelse God richt. Israël kijkt dan op naar een wezen dat autonoom en hoogmoedig handelt en zich aan God en zijn gebod niet stoort. Mogelijk aanbidt Israël dan ook een geest die meer levenskracht neemt dan hij geeft. Israël blijft zo, in vergelijking met de occulte levenskracht van Jahweh, ver ondermaats. De mens laat zich dan beheersen door de goden die slechts het domein der bomen, stenen of dieren als hun machtsgebied hebben. En hun macht bovendien niet uitoefenen in gehoorzaamheid aan hun schepper, de Bijbelse God. Ze handelen op een autonome, ijdele en van God vervreemde wijze. Uiteraard is God niet gediend met zo'n gedrag van zijn uitverkoren volk.

Jeremias bekritiseert de Israëlieten omdat zij de demonische wezens van het dierenrijk vereren, en onder meer via nahualismen allerhande, de atavistische ziele diepten der mensen veeleer versterken dan ze trachten te beheersen. Tegenover dergelijke wezens plaatst Daniël (7: 9/14) de Mensenzoon, een van Godswege gezonden figuur die niet dierlijk is, in een Godsrijk waarvan hij zegt: “Het rijk van God gelijkt op een mens, zoals de rijken van deze wereld op dieren gelijken”

We lezen: “In mijn visioen zag ik dat er tronen werden geplaatst en een hoogbejaarde zich neerzette, zijn gewaad was wit als sneeuw en zijn hoofdhaar blank als wol. Zijn troon bestond uit vlammen, de wielen ervan uit laaiend vuur. Een stroom van vuur welde op en vloede voor hem uit. Duizend maal duizenden dienden hem en tienduizenden maal tienduizenden stonden voor hem. Het gerechtshof zette zich neer en de boeken werden geopend. Toen zag ik dat het vierde beest vanwege de grootspraak van de hoorn gedood werd en zijn kadaver aan het vuur werd prijsgegeven en zo vernietigd werd. Ook de overige dieren werden beroofd van hun macht, maar ze werden nog enige tijd in leven gelaten. In mijn nachtelijk visioen zag ik toen met de wolken des hemels iemand aankomen die op een mens geleek. Hij ging naar de hoogbejaarde en werd voor hem geleid. Toen werd hem heerschappij gegeven, luister en koninklijke macht; alle volken, stammen en talen brachten hem hun hulde. Zijn heerschappij is een eeuwige heerschappij die nooit vergaat, zijn koninkrijk gaat nooit te gronde.”

10.6. Aanvaarden, uitzuiveren, verheffen Buitenbijbelse magieën lossen problemen op.

De buitenbijbelse magieën vertegenwoordigen een geldig stadium, dat bleek al uit de beschouwingen bij het verhaal van Twadekili (10.2.4.). Doch de geesten die de kern van dergelijke religies uitmaken zijn niet steeds even gewetensvol en betrouwbaar. Zo wordt duidelijk dat deze dierlijke energieën ondermaats blijven indien daar niet tegelijk de H. Drie-eenheid bij betrokken wordt en de hogere en krachtigere energieën hieraan eigen.

De oplossing bestaat er niet steeds in om deze lagere energieën te ontkennen of te verdringen, integendeel. Een missionering die apriori stelt dat deze dierenverering duivels is, kan moeilijk aansluiting vinden met dergelijke religies. De magieën der volkeren werden in het verleden bijna steeds vereenzelvigd met een vorm van demonie, de mensen werden teveel diabolisch gezien. Op een manier worden ze inderdaad geleid door lagere wezens, maar daarom zijn de gebruiken van de gelovigen nog niet af te keuren. Vanuit hun standpunt gezien moeten de levensproblemen opgelost worden en moeten die culturen hoe dan ook overleven. Ook al is het met de hulp van lagere wezens. Met hun magieën bereiken ze genezende en reddende krachten. Dat hebben vele missionarissen ter plaatse kunnen vaststellen. Zolang deze volkeren niet beter weten, hebben ze geen alternatief. En de Bijbel is hierin overduidelijk: als ze gewetensvol handelen, leven ze automatisch in vriendschap met de H. Drie-eenheid.

De archaische laag aanvaarden.

Wie deze dierlijke energieën onderschat of negeert, begaat een belangrijke misstap. De evolutie is zo opgebouwd dat die krachten zich hoe dan ook laten gelden. Hegel sprak van een ‘Aufhebung’, een opheffing, maar slechts na bewaring op een hoger, verfijnder, peil. De oude theologie verwoordde het met: “gratia supponit en perfectit naturam”. De bovennatuurlijke, vrije Godsingreep in de schepping vooronderstelt en vervolmaakt de nog niet door de vrije genade geraakte natuur”. De al te spirituele hogere filosofieën en religies hebben dit, tot eigen schade en schande, meermaals ondervonden. Zij blijken niet in staat de atavistische, de onderste, aartsarchaische laag, te raken. Dit heeft tot gevolg dat een bekeringsproces, dikwijls enkel het bewuste gedeelte van de mens bereikt, maar al te weinig aandacht heeft voor de on- en onderbewuste lagen. De resultaten lijken dat te bevestigen.

En wat met de missionering?

Achile Ratti (1857/1939), aartsbisschop van Milaan en kenner van de etnologie en godsdienstwetenschap, organiseerde in 1922 in diezelfde stad een wereldcongres van katholieke specialisten van godsdienstwetenschap. Tot paus benoemd, stichtte hij, als Pius XI,

eveneens het etnografische en etnologische museum te Rome. Hij gaf de seminaries de opdracht om godsdienstwetenschappen te onderwijzen en respect op te brengen voor andere religies en hun gebruiken. Hij wilde dat men in de missies eindelijk eens een einde maakte aan het systematisch vernielen van de religieuze kunstwerken der autochtone volkeren. “Het zijn menselijke documenten, die men niet moet laten verloren gaan”, zo stelde hij.

Het nauwgezet bestuderen van primitieve religies en het niet te loochenen resultaat van hun rituelen, kan er voor een aantal Bijbels gelovigen eveneens toe leiden dat men de eigen religie wat meer onder de loep neemt. Als vele getuigen b.v. vaststellen dat ook primitieve religies miraculeuze genezingen kennen, dan kan men zich als Bijbels gelovige toch indringende vragen stellen over het dynamisme, of zeggen we liever: het gebrek eraan, van een al te nominalistisch gedacht christendom.

De opvatting dat een buitenbijbelse religie geheel waardeloos zou zijn en radicaal moet vernield worden, om daarna helemaal te herbeginnen met het invoeren van het christendom, kan dan echt niet gehandhaafd blijven. Die andere religie bezit heel zeker waardevolle inzichten en praktijken waar verder kan op voortgebouwd worden. We hadden het in dit verband en vanuit Bijbels perspectief over het “aanvaarden, uitzuiveren en verheffen”. Wie b.v. als missionaris zich niet inleeft in de lokale religie en haar basisbegrippen, maar vooringenomen stelt dat zo’n volk radicaal in de dwaling leeft en meent er een geheel vreemde religie al of niet met geweld te moeten opdringen, vraagt eigenlijk om moeilijkheden.

Heel wat Indianen, vele volksstammen uit Afrika, uit Siberië, uit de Filippijnen en ook vele andere culturen zijn uiteindelijk toch trouw gebleven aan hun oorspronkelijke religie en roepen weer hun voorouders en de goden van de buitennatuur op. Het traditionele katholicisme is er meestal verloren gegaan en in de plaats is de eeuwenoude oerlaag terug naar boven gekomen. Daaraan hebben deze volkeren nog een houvast. De missionering trachtte om de heidense godsdiensten zoveel mogelijk te vernielen. Het vermogen van die religies om problemen op te lossen via een religieuze en magische weg werd echter nauwelijks vervangen. Het gevolg is dat die bevolkingen het christendom wel als een zeer deftige en hoogstaande religie beschouwt, maar voor de praktische levensproblemen keert men liever terug naar de eigen oeroude tradities. Zo gaan b.v. in Peru heel wat mensen naar de mis en zijn uiterlijk wel katholiek, maar als het er echt op aankomt, wendt men zich tot het vertrouwde sjamanisme. Ook in Mexico leven de oeroude tradities voort, ondanks de kerstening. Wel vindt men er een eerder oppervlakkig christendom, maar de ziel van het volk blijft voorchristelijk en voorbijbels.

Worden die culturen echter overspoeld door een Westers nominalisme dat iedere religie ondermijnt, dan komen de aloude religies in een diepe crisis. Dat is tenminste de visie van een aantal kenners, een visie die zij ondersteund zien door de wanhoop die heel wat traditionele volkeren uitschreeuwen bij het ten gronde zien gaan van hun eeuwenoude cultuur.

10.7. Over mensen en dieren: samengevat

Het bestaan van iets ‘dierlijks’ in de mens lijkt moeilijk te ontkennen. In onze lange evolutie zijn we doorheen een dierlijke fase gegaan. Vanzelfsprekend dat het in onze ziele diepten zijn sporen heeft nagelaten. In een aantal gevallen kennen mensen een terugval zodat ze inderdaad een dierlijk gedrag vertonen. In andere gevallen toont zich deze verwantschap met het dier als een magisch middel om met dieren in contact te komen en ze te beheersen. Onder meer slangenbezweerders bevestigen die merkwaardige eigenschap. Dat

ook atavistische lagen in de mens krachten vertegenwoordigen, toont bijvoorbeeld het begluren van dieren, en de merkwaardige, ja soms dodelijke fascinatie die hiervan uitgaat.

De magische band tussen mens en dier wordt echter op een overweldigende wijze aangetoond door het nahualisme, waaruit blijkt dat beiden tot een heel merkwaardige verstandhouding in staat zijn. De basis hiervan zou op een vorm van seksueel contact berusten. Niet omwille van de seksualiteit op zich, wel als middel om levenskracht te mobiliseren en uit te wisselen. Eigenschappen van mens en dier worden hierbij wederzijds geruild. Een bloedritueel kan dit contact bevestigen en vernieuwen. Tussen het dier en de magiër of magiërin bestaat dan een gelijke levensloop. Wat met het dier gebeurt, gebeurt ook met de magiër of magiërin, en omgekeerd. Men spreekt van een repercussie of weerslag.

Net zoals een aantal therapieën de energieën van planten aanwendt om resultaten te bereiken, zo wordt in het nahualisme getracht dierlijke energieën te gebruiken om bijvoorbeeld sommige praktische problemen van mensen op te lossen. In enkele gevallen zien we dat dit nahualisme, uiteraard nog geen Bijbelse, maar wel zeer hoge ethische waarden nastreeft. In die gevallen houdt de magiër of magiërin de overhand over het dier, over de dierlijke energieën en over de geest die het dier beheerst. Andere getuigenissen wijzen erop dat de geest van het dier tot een heel wat minder ethische en Bijbels gedrag kan aanzetten. Het verschijnsel 'kumo' toont dit op een beangstigende wijze. Het zou op vele plaatsen voorkomen en ook onder andere namen. De essentie blijft echter in wezen hetzelfde. Volgens getuigenissen kunnen hierbij welbepaalde mensen in diergedaante uittreden, en bij hun medemens op zoek gaan naar levenskracht. Eigenen ze zich zo de levenskracht van iemand toe, dan zou deze dat normaal gezien niet overleven. Kumo houdt verband met een diepere, bezonken natuur in sommige mensen. Sensitieven klagen over de zware en energierovende uitstraling van zulke kumo-mensen en sommige zieners merken eveneens het machtsdier op dat zich in de aura van zulke mensen toont. Draggers van kumo hiervan afhelfen is volgens een aantal magiërs een verre van eenvoudige opgave.

Kenners stellen dat het onverstandig is om die dierlijke en energetische laag in de mens te negeren of te ontkennen. Wie dat toch doet, bereikt oppervlakkig wel tijdelijke resultaten, maar een terugval naar die oerlaag is dan nauwelijks te vermijden. Een Bijbels christendom is er van overtuigd dat de zieldiepten grondiger gesaneerd worden zo men deze dierlijke energieën, met hun geesten en goden, wel aanvaardt, maar ze tracht uit te zuiveren en op een hoger peil te verheffen. De goden der buitenbijbelse religies zouden dan hun autonoom en eigenzinnig bestaan moeten opgeven en in overeenstemming trachten te leven met de ethische voorschriften van de Bijbelse God, de bron van alle leven.

Literatuurverwijzing hoofdstuk 10

- ¹ Bertholet A., *Die Religion des Alten Testaments*, Tübingen, Mohr, 1932, 130.
- ² Fr. Schneider / J. Rehmke, *Geschichte der Philosophie*, Wiesbaden, 1959, 39.
- ³ Grant J., *Meer dan één leven*, Deventer, Ankh-Hermes, 1973, (// *Many lifetimes*, Victor Gollancz Ltd., London, 1968).
- ⁴ Montandon R., *De la bête à l'homme. (Le mystère de la psychologie animale)* Neuchâtel, Victor Attinger, 1943, 366.
- ⁵ Nostra, 477 van 28 05 1991, Paris, 7.
- ⁶ Montandon R., *De la bête à l'homme. (Le mystère de la psychologie animale)* Neuchâtel, Victor Attinger, 1943, 147/153.
- ⁷ Lantier J., *La cité magique (Magie et sexualité en Afrique noire)*, Fayard, Paris, 1972, 67/77.
- ⁸ Haich E., *Inwijding*, Deventer, Ankh Hermes, 1978, 78. (// *Einweihung*, Thielle, Fankhauser, 1960).
- ⁹ Leadbeater Ch, *Les aides invisibles*, Oaris, Adyar, 1980.
- ¹⁰ Castaneda C., *The eagles gift*, New York, Squeare press, 1991.
- ¹¹ Gatti A., *Sangoma*, Muller, Ltd., London, 1962, 200-205.
- ¹² Keysser Ch., *Aus dem Leben der Kaileute (in Neuhaus, Deutsch Neu Guinea)*, 1911.
- ¹³ Clara Gallini, *La danse de l'argia*, Fête et guérison en Sardaigne, Verdier, 1988 , 225- 229 (// *Ballerina variopinta*, ed. Liguori)
- ¹⁴ Leadbeater Ch., *Innerlijk leven*, Amsterdam, Theosofische Uitgeversmaatschappij. 1913, 269.
- ¹⁵ Leadbeater Ch., *Het astraalgebied*, 96.
- ¹⁶ Clouzot H.G., *Le cheval des dieux*, Paris, Julliard René, 1951, 221.
- ¹⁷ Montandon R., *De la bête à l'homme. (Le mystère de la psychologie animale)* Neuchâtel, Victor Attinger, 1943, 143/144.
- ¹⁸ Ch. Lafontaine, *L'art de magnétiser (Le magnétisme animal)*, Paris / Genève, 1880, 338,
- ¹⁹ Grant J., *Ogen van Horus*, Deventer, Ankh-Hermes, 1972. (// *Eyes of Horus*, London, Methuen, 1942, 355/360.
- ²⁰ Montandon R., *De la bête à l'homme. (Le mystère de la psychologie animale)* Neuchâtel, Victor Attinger, 1943, 12.
- ²¹ Lefèvre A., *la religion*, Paris, 1921, 7.
- ²² Trilles H., *Les Pygmées de la forêt équatoriale*, Paris, 1932, 150.
- ²³ Ambelain R., *Le vampirisme*, Paris, Laffont, 1977, 233/234.
- ²⁴ Peyrefitte R., *Les conquêtes d'Alexandre*, Paris, Albin Michel, 1979, 361.
- ²⁵ Van Der Leeuw G., *De primitieve mens en de religie*, Groningen, 1952, 19.
- ²⁶ Gatti A., *Mensen en dieren in Afrika*, Antwerpen, De Sikkel, 1953, 159.
- ²⁷ Bleeker, *De moedergodin in de oudheid*, Den Haag, Bert Bakker, 25.
- ²⁸ Gatti A., *Mensen en dieren in Afrika*, Antwerpen, De Sikkel, 1953, 117.
- ²⁹ Tanghe B., *De slang bij de Ngbandi*, Brussel, Goemaere, 1919, 54.
- ³⁰ Grimble A., *A pattern of Islands*, London, Murray, 1952, 127.
- ³¹ Eliade M., *La poursuite de l'absolu*, L'express, 1 septembre 1979, 67.
- ³² Trilles R., *Chez les Fang, ou quinze années de séjour au Congo Français*. Lille, DDB, 1912, 228.
- ³³ De Jong K.H., *De zwarte magie*, Den Haag, Leopolds uitgeversmij, 1955⁻², 47.
- ³⁴ Dedet Chr., *La mémoire du fleuve (L'Afrique aventureuse de Jean Michonet)*, Paris, Editions Phébus, 1984, 174.
- ³⁵ Bertrand I., *La sorcellerie*, Paris, s.d. (rond 1900), Librairie Bloud et Barral, 18.
- ³⁶ Lantier J., *La cité magique*, Fayard, Paris, 1972, 84s.
- ³⁷ Herodotus, *Historiën*, boek iv, 105.
- ³⁸ Teuffen D.H., *Herodot (Sieben und andere Wunder der Welt)*, Wien / München, 1975, 82/86 (*Die schrecklichen Reiter*).
- ³⁹ Ambelain R., *Le vampirisme (De la légende au réel)*, Paris, Laffont, 1977, 233.
- ⁴⁰ Sterley J., *Kumo, Hexer und Hexen in Neu-Guinea*, München, 1987, 348.
- ⁴¹ Malinowski B., *Argonauts of the Western Pacific*, New York, E. P. Dutton & Co, 1922, 243.
- ⁴² Nansen F., *Onder de Eskimo's*, Amsterdam, Scheltens en Giltay, 1915, 192.
- ⁴³ Seligman S., *Die Zauberkraft des Auges und das Berufen*, Den Haag, Couvreur, 1960.
- ⁴⁴ Montandon R., *De la bête à l'homme. (Le mystère de la psychologie animale)* Neuchâtel, Victor Attinger, 1943, 240.
- ⁴⁵ 'Magazine' van 09/04/2011 op Canvas, 20.10-20.40u., overgenomen van Channel 4, GBR-2010 van Seyi Rhodes en Julie Noon.
- ⁴⁶ Shaygan D., *Le regard mutilé, Pays traditionnels face à la modernité*, Paris, 1989.

---

⁴⁷ Bertrand I., La sorcellerie, Paris, s.d., rond 1900, Librairie Bloud et Barral, 16/19.

Personenregister

- Adam-Ba K., 8
Ambelain R., 14, 28, 44
Bertholet A., 3, 44
Bertrand I., 26, 38, 44, 45
Bleeker C., 19, 44
Boeddha, 3
Brooks J., 24
Buléon P., 16
Castaneda C., 6, 8, 44
Christus Jezus, 31, 35, 39
Clouzot H., 10, 44
Daniël, 10, 11, 13, 40
Danielou A., 35
De Jong K., 25, 44
de Rochas A., 12
Dedet C., 6, 25, 44
Drie-eenheid, 7, 37, 40, 41
Eliade M., 24, 44
Empedokles, 3, 7
Fallaci C., 4
Fortune D., 7, 8, 13, 32, 34, 35
Freud S., 6, 36
Gallini C., 9, 44
Gatti A., 8, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 44
Grant J., 3, 6, 12, 44
Grimble A., 23, 24, 44
Haich E., 6, 44
Hegel G.F., 41
Herodotus, 4, 15, 27, 44
Hodson G., 36
Jeremias, 39, 40
Keysser C., 9, 44
Kierkegaard S., 34
Kunle D., 3, 9, 21
Lantier J., 5, 27, 44
Leadbeater Ch., 8, 10, 44
Lefèvre A., 14, 44
Malinowski B., 30, 44
Montandon R., 4, 5, 11, 12, 13, 35, 44
Nansen F., 31, 44
Pancrazi J., 31
Peyrefitte R., 15, 44
Plato, 3, 18
Pythagoras, 3
Ramini, 17, 18, 20, 21, 28
Ratti A., 41
Rehmke J., 3, 44
Rhodes S., 44
Ross E., 6
Schmidt K., 6
Schneider F., 3, 44
Seligman S., 33, 44
Servan-Schreiber D., 7
Shaygan D., 38, 44
Soloviev V., 10
Sterley J., 28, 29, 30, 37, 44
Stevenson R., 34
Tagore R., 6
Tanghe B., 22, 44
Tertullianus, 22
Teuffen D., 27, 44
Trilles H., 14, 24, 37, 44
Twadekili, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 28, 38,
40
Van der Leeuw G., 16